

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HOUD: Bovenwindsche Eilanden. Kunstmatige oriëntatie der Bovenwinden naar Curaçao, door Commentator (vervolg). — Mads Lange op Lombok en Bali, door Joh. F. Snelleman. — Barbaarsche gebruiken op Soemba (waaraan het Nederl. bestuur een einde maakte). — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literat.-overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Apeldoorn, II. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Informatie-Bureau. — Mutatiestaat van 3 tot 10 October.

Bovenwindsche Eilanden.

(Particuliere correspondentie).

Daarboven (18° N.B., 63° W.L.), 26 Juni 1928.
Kunstmatige oriëntatie der Bovenwinden naar Curaçao.

III.

De Bovenwindsche Eilanden in de Begroting van 1929.

1. Algemeen overzicht der uitgaven.
2. Overzicht der inkomsten en uitgaven.
3. Raming der middelen en inkomsten voor 1929.
4. Een begroting der uitgaven naar ouden stijl gewenscht.
5. De omschreven uitgaven voor de Bovenwinden.
6. Het voorloopig verslag.
7. De Memorie van Antwoord.
8. De Rechtsbedeeling van vroeger.
9. Idem van heden.
10. De schoenerverbinding een Curaçaosch belang.
11. Het bay-rum vraagstuk en de afschaffing van accijns.
12. Een gezaghebber-ontvanger of een ontvanger-gezaghebber.
13. Gouverneur De Jong van Beek en Donk over vereenvoudiging van bestuur.
14. Idem Gouverneur Nuyens.
15. Idem Gouverneur Helfrich.
16. Het inzicht van Gouverneur Brantjes in zake het gezaghebberschap.
17. Idem van Minister Idenburg.
18. De positie van een gezaghebber.
19. Denaturatie van het ambt van gezaghebber.
20. Gouverneur Brantjes en de schematische reorganisatie van bestuur.
21. Dokters en onderwijzers niet gewenscht voor gezaghebber.
22. Wie dan wel.
23. Een lid van den Kolonialen Raad aan het woord.
24. Een woord van Gladstone.

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCHE BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

Voor de gansche kolonie:

Generaal totaal der omschreven uitgaven: f 228.687.— tegen f 193.000.— in 1928.

Verscholen uitgaven begrepen onder het artikel „alle eilanden” groot f 1.174.596.—, m.n.:

I. Vervoer, — interinsulair vervoer — telegram-, drukkosten, kantoorbehoefden.

II. Vertolkingskosten, bezoldiging politie, algemeene kosten.

III. Bediening posten, domeinwezen, transit-rechten, postspaarbank, algemeene kosten, grondbelasting en 's Lands eigendommen enz.

IV. Schooltoezicht of Inspectie, tegemoetkoming kosten leermiddelen R.K. Onderwijs, kosten van leergangen, bevordering van schoolbezoek, enz.

V. Voorschotten en uitgaven landbouw en vee-teelt.

VI. Instrumenten, geneesmiddelen, uitgaven van apotheken, enz.

VII. Andere uitgaven.

De meerdere uitgaven betreffen, behalve de herstelling van de Methodisten Kapel c.a. en openbare werken, een verhooging van inkomsten van het ambtelijk personeel met ruim f 30.000.—.

2. Overzicht der inkomsten en uitgaven in gulden:

	Inkomsten.	Uitgaven.	Nadeelig verschil.
Bovenwindsche eilanden		14.480	14.480
St. Martin	57.200	114.217	57.017
St. Eustatius	3.100	45.373	42.273
Saba	4.700	54.617	49.917
Totaal	65.000	228.687	163.687

De inkomsten en uitgaven van en voor de Bovenwindsche eilanden bedragen a.e.v. 1.5 % en 5.5 % van idem van gansch Curaçao.

(De verhooging der uitgaven door amendementen van de Kol. Raad zijn hier, noch hierboven in rekening gebracht).

1. Algemeen overzicht der uitgaven.

	Bovenw. eil.		St. Martin		St. Eustatius		Saba.	
	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929	1928
I. Algemeen en gewestelijk bestuur	10300	9508	16150	8040	5465	1205	5885	3180
II. Rechts- en Politiewezen	2920	2220	2920	2570	770	1320	550	900
III. Geldelijk beheer	—	—	24765	22287	2550	2010	3460	2620
IV. Eeredienst, Onderwijs en Armenzorg	1260	1260	49360	41374	20160	14916	29744	30014
V. Landbouw	—	—	250	250	450	450	—	—
VI. Openbare gezondheidsdienst	—	—	10350	9450	10250	9350	9100	7300
VII. Openbare werken	—	—	9762	13012	5528	4476	5608	4108
VIII. Haven- en loodswezen	—	—	660	660	200	200	320	320
Totaal	14480	12988	114217	97643	45373	33927	54617	48442
1929 meer:	1492	—	16574	—	11446	—	6175	—
voor:								
I. Bezoldigingen	792	—	8110	—	4260	—	2655	—
II. Rechtspraak	700	—	—	—	—	—	—	—
III. Ambtenaar Openbaar Ministerie	—	—	600	—	—	—	—	—
IV. Ontvanger	—	—	300	—	300	—	300	—
V. Commies	—	—	780	—	240	—	420	—
VI. Hulpcommies	—	—	324	—	—	—	—	—
VII. Postbeambte	—	—	—	—	—	—	120	—
VIII. Radiodienst	—	—	1074	—	—	—	—	—
IX. Geestelijken	—	—	1200	—	1200	—	1200	—
X. Methodisten-Kapel (herstelling)	—	—	3000	—	—	—	—	—
XI. Onderwijs	—	—	3786	—	4044	—	—	—
Gezondheidsdienst	—	—	900	—	900	—	1800	—
Openbare Werken	—	—	—	—	1052	—	1500	—
Totaal	—	—	20074	—	11996	—	7995	—
1929 meer:	—	250	—	—	550	350	—	—
voor:								
I. Gevangenen enz.	—	—	—	—	—	1470	1820	—
II. Personeel Openb. en Bijzonder onderwijs	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Gebouwen	—	3250	3500	—	—	—	—	—
Meer	1492	—	16574	—	11446	—	6175	—
„Totaal meer”	35687	—	—	—	—	—	—	—

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

KLUISINRICHTING

— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

Voor UITBREIDING, eventueel OVERNAME, van DROGISTERIJ ANNEX VERFHANDEL ENZ.

en gros - en détail

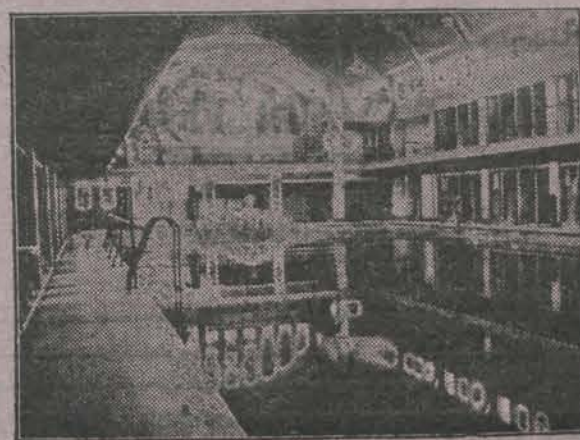
WORDT DEELNAME GEZOCHT

voor adm. en/of reiziger; minimum inbreng f 5000. Brieven met voll. inlichtingen onder no. 5483 aan het Bureau Kolon. Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag.

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES

Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE EISEN VAN HYGIENE EN COMFORT

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden
ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- e.a. BADEN

Waterbehandeling

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15

Den Haag

Groote sorteering HEEREN-
JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

SCHRÖDER

DEN HAAG

GROENMARKT :: TELEF. 1-6-1-7-3

**WOLLEN en
DONSDEKENS
KAMEELHAARDEKENS**
(voor Rheumatieklijders)

REIS- en AUTODEKENS
Speciale sorteering

VACHTEN - VELLE - VOETZAKKEN
WARMWATERSTOVEN - ENZ. - ENZ.

2e ETAGE

LIFT

"DE PLEIADEN"

ASTROLOGISCH BUREAU
JENNY K. v. NIEUKERKE

Dr.-Blookerstraat 27 - Voorburg
Horoscoop met progressie voor
't loopend jaar, vanaf . . f 25.—
Geboorteplaats, -jaar, -datum en
-uur, benev. portret, toezenden.
Postw. bij bestelling (giro 79459).

TUINAANLEG en ONDERHOUD

LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN
Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf

J. VAN DER HORST

Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206
Aanbevolen door vele Indische families

DR. A. VAN THIJN

TEN HOVESTRAAT 99, DEN HAAG
TELEFOON 54619

PRIVAATLESSEN WISKUNDE

KEUKENUITRUSTINGEN

leveren wij franco door geheel Nederland
Naar Indië, zeevaardig verpakt en franco boord
Op aanvraag zenden wij U fr. een artikelenlijst

Fa. E. WIGBOLDUS Szn.

VISCHMARKT 29 :: GRONINGEN

TOKO SAMOEA ADA

P. C. HOOFSTRAAT 64
AMSTERDAM :: TEL. 20024

Groote sorteering INDISCHE ARTIKELEN
Spec. adres v. RIJSTAFEL-INGREDIENTEN
Aanbevolen door vele Indische families.

Opleiding tot PARTICULIER SECRETARESS

voor jongedames uit de goede kringen, die M.U.L.O.-school, H.B.S., Lyceum of Gymnasium bezocht hebben. PROSPECTUS GRATIS, ook voor de privé- en clublessen in Steno „Groote”, Typen, Fransch, Duitsch; Engelsch; Esperanto. Boekhouden. Handverbeteren

INSTITUUT „SCHOEVEERS"

STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG 7-5201 NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM

3. Raming der middelen en inkomsten voor 1929:

	St. Martin	St. Eustatius	Saba
A. Belastingen.			
a. Invoerrecht	—	—	—
b. Accijns op gedistilleerd	—	—	—
c. Accijns op geslacht	—	—	—
d. Zegelbelasting	800	300	200
e. Overdrachtsbelasting	500	100	100
f. Belasting op Openb. verkoop	—	—	—
g. Grondbelasting	—	—	—
h. Gebruiksbelasting	—	—	—
i. Inkomstenbelasting	—	—	—
j. Successiebelasting	—	—	—
k. Vergunningsrecht	—	—	—
l. Hondenbelasting	400	200	100
Inkomsten van onderrechten aard.			
e. Boeten	400	100	100
g. Huur landsgronden enz.	—	1000	—
h. Registratierecht	100	—	—
k. Uitvoerrecht zout	1200	—	—
m. Posterij	2500	1000	4000
o. Landsradio	50000	—	—
v. Ontvangsten Openb. gezondheidsd.	100	100	100
e.e. Alle andere ontvangsten	1200	360	100
Totaal	55000	2500	4800
	57200	3100	4700

4. Een eigenaar van verschillende landgoederen zal voor elk dezer een eigen begroting van uitgaven opmaken. Tot in deze eeuw geschiedde dat ook voor de zes gewestjes der Kolonie. Elke afdeeling deelde men in de zes hoofden: Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin, St. Eustatius en Saba, en met een oogopslag kon nagegaan worden hun kosten aan: I. Gewestelijk bestuur. II. Justitie en Politie. III. Geldelijk beheer. IV. Eeredienst en onderwijs. V. Plaatselijke kosten (geneeskundige-, quarantaine- en havendienst, enz.). VI. Openbare Werken en VII. Pensioenen, enz.

Geheel in strijd met letter en geest van het Regeerings-reglement werd de begroting meer en meer een begroting gecentraliseerd naar de bureaux op Curaçao, veranderde zij van aard door de verdeling der uitgaven over de takken van dienst om te slaan. Het Regeerings-Reglement daarentegen, wil dat elk der territoriale eenheden of eilanden buiten Curaçao afzonderlijk of groepsgewijze, als gemeenten, als zelfstandige rechtspersonen erkend en onder eigen bestuur gesteld worden.

Gaf de begroting van 1900 b.v. een juist beeld van de uitgaven van elk der eilanden, i.e. de begroting van 1929 kent naast de ramingen van elk der eilanden een raming voor de Benedenwindsche eilanden, id. voor de Bovenwindsche eilanden, id. voor „alle eilanden”.

Ten aanzien van de Bovenwindsche eilanden onderscheidt ze een post „Bovenwindsche eilanden”, (kosten van den gezaghebber, van de rechtspraak minus die van den rechter, en van een leergang).

Verder drie posten voor elk der eilanden, tezamen f 228.687.—, maar wat ze daarboven kosten, dat ligt verscholen onder het artikel „alle eilanden.”

Al mogen Gouverneur en Koloniale Raad een sluitende begroting vaststellen, afgezien van het vigerend Regeerings-reglement houdt de grondwet de mogelijkheid open, dat de Rijkswetgever zoo noodig alle aangelegenheden van het Curaçaosch gebied opneemt, zoodat hij inwendige aangelegenheden, als b.v. die onzer eilanden betreffende, altijd zich kan voorbehouden. Ook in de Staatsrechtelijke positie van den Gouverneur tot de Kroon bracht de grondwet geen verandering.

Behoud van de volledige ministerieele verantwoordelijkheid voor het beleid van den Gouverneur van Curaçao is met één en ander niet in strijd.

Aan Minister en Parlement behoort daarom voorgesteld te worden een begroting der uitgaven naar ouden stijl; m.n. ten aanzien van onze Bovenwindsche eilanden en van Bonaire is de overzichtelijkheid der uitgaafposten een groot belang. De evolutie van Curaçao en Aruba brengt ook voor de leidende ambtenaren een sociale ontwikkeling in versneld tempo mee, en de vrees is niet denkbeeldig, dat de mogelijkheid om ons te ontwikkelen aan dat tempo evenredig geacht wordt.

Wij, agrariërs, zijn op een actieve gedulds-politiek aangewezen. Bovendien, den Gouverneur schort het aan een neutralen Hollander met tropische landbouwkennis, tot adviseur. Wat te onzen aanzien bekeken werd door den Curaçaoschen bril, worde onderworpen aan den critischen blik van Minister en Kamerleden. Wij behoeven leiding van het landbouwende Moederland, niet van een geïndustrialiseerd Curaçao.

5. De omschreven uitgaven van de Bovenwindsche eilanden voor 1929 overtreffen die van 1928 met een kleine f 36.000.— als gevolg van verhooging van bezoldiging, enz. en de tegemoetkoming

aan de Methodistische gemeente, wat een uitval van f 3000.— voor eens is.

„Goed onderlegde bureel-ambtenaren” zoowel gehalte als getal schijnt men ook voor ons noodig te achten. Immers voor St. Martin en voor St. Eustatius geeft Afd. 1, Algemeen en Gewestelijk Bestuur a. e. v. aan:

3 adj. commiezen en 3 schrijvers tegen 1 commissie, 1 klerk en 3 schrijvers in 1928 en 1 commissie en 2 schrijvers tegen 1 schrijver in 1929. Onder de verscholen uitgaven voor „alle eilanden” m.n. art. 10 en 12 (Overtocht, vervoer- verplaatsingskosten:) zijn bedragen bestemd „in afwachting van een betere verbinding tusschen het eiland Curaçao en de Bovenwindsche eilanden”. De Curaçaosche ambtenaren hadden geen een klasse passagiers-accommodatie.

Een beter schip moet voorts gecharterd worden voor den dienst tusschen Curaçao en St. Martin, St. Eustatius en Saba. Het moet zeer in het belang van de laatste drie geacht worden, dat zij geregelde verbinding met het buitenland behouden. Curaçao, waar thans goede afzet is voor producten der eilanden.”

De buitenlandsche verbinding ligt voor ons bij de deur (St. Kitts, St. Thomas). De mail en ambtenaren kunnen gemakkelijk via Porto-Rico, St. Thomas of met de stoomvaartlijnen, richting Trinidad, en verder met die naar St. Kitts geleverd worden om ten slotte per zeilgelegenheid te bereiken. Een buitenlandsche verbinding Curaçao is en blijft dus mijl op zeven, doch Curaçao heeft de producten onzer eilanden noodig, thans maar reeds in 1925/1926 was er goede afzet voor ons naar Curaçao.

Afd. II. Rechts- en Politiewezen behoudt een ambtenaar van het Openbare Ministerie, voor St. Martin op f 1800.— neerkomt.

Wat er voor zoodanig ambtenaar nog te betalen valt, sinds de in 1918 gewijzigde Curaçaosche rechtsbedeeling, kan zonder bezwaar verricht worden door den Gezaghebber, als Hoofd van Politie en in onze kleine kringen behoort de vorming ongeschoolde machtswellustelingen bepaald te schakeld te worden.

Afd. III. Geldelijk beheer, waaronder het domeinwezen, behoudt, ondanks de middenstaat een, haal trekt door de voornaamste belasting zijn ontvanger en commiezen, ja, voor St. Martin zelfs een hulpcommie. Een uitgave van f 9300.— tegen f 2700.— aan belastingopbrengst of f 4000.—, als het registratierecht en het uitvoerrecht op zout mede er onder begrepen wordt, beteekent toch die administratieve versobering ons in 1928 voorgespiegeld?

Art. IV. Eeredienst, Onderwijs en Armenzorg berekent de kosten van het Personeel bij Openbaar en Bijzonder Onderwijs a. e. v. op St. Martin, St. Eustatius en Saba op f 21.870.—, op f 17.100.—, op f 9040.— en f 4700.—, op f 10.100.— en f 12.500.—. Tot grondslag voor het bijzonder onderwijs was genomen de vermoedelijke toestand op 1 Januari 1929, terwijl de berekening der keeringen plaats had naar de nieuwe salarissen en op gelijken voet als bij het openbaar onderwijs. De kosten van het aanschaffen van leermiddelen en schoolbehoeften van het bijzonder onderwijs begrepen in posten „alle eilanden.”

Als nu het onderwijs wat practischer was, schoeide op de vitale belangen van elk der eilanden in het bijzonder, als men nu maar in wilde denken dat niet elk creooltje, bruintje of zwartje een professor in der dop kan en behoeft te worden, den dan de kosten van beiderlei onderwijs niet evenredigheid aanzienlijk verlaagd kunnen worden en het resultaat ervan verhoogd? Lees de nationale verslagen over het onderwijs en men wordt gestevigd in de overtuiging, dat geen tak van minder voor centralisatie vatbaar is, dan het onderwijs.

De bedragen f 1400.—, f 1000.— en f 1300.—, die armenzorg zijn te hoog: hoewel leniging van de taak der armenzorg is, moet een splitsing gemaakt worden tusschen eigenlijke armenzorg die gevallen waarin op andere wijze, als werkverschaffing ter plaatse enz., steun moet verleend worden. Door voortdurende ondersteuning werkt de arbeidsschuweheid in de hand.

De Vde afdeeling „Landbouw” bekomt met om den motor en de katoenmachines op St. Eustatius, welke indertijd door de Katoenvereniging Hengelo (O.) aan de bevolking ten geschenke gegeven. Specifieke posten voor landbouw ontbreken.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Mads Lange op Lombok en Bali.

Aage Krarup Nielsen. *Leven en avonturen van een Oostinjevaarder op Bali.* Vertaald door Claudine Bienfait. Ingeleid door H. T. Damsté. Uitgegeven door Em. Querido, Amst. 1928.

„Mads Lange til Bali” is in 1925 verschenen; zijn naam en zijn portret staan op den titel; het Deensche boek geeft méér afbeeldingen, maar in het Hollandsche zijn de afbeeldingen mooier herhaald. Uit Lange's tijd zijn er zeer enkele: van 1834 tot '56 was hij op Lombok en Bali, en tot 1840 gaat de literatuur terug door Nielsen geraadpleegd. Ook Van Hoëvell (W. R.) is daarbij, en het zijn bladzijden met veel belangrijks, dat toen nieuw was, die Nielsen heeft overgenomen; men vindt ze in de „Reis over Java, Madura en Bali, in het midden van 1847”, in het 2de deel, te beginnen bij bladz. 163. „Juist kwam de heer Lange van Badong binnen”: dat is het begin van het 23ste hoofdstuk. Van Hoëvell heeft zeker nooit gedacht, dat men 80 jaar later zooveel uit zijn boek zou overnemen. „Hunne lotgevallen (n.l. die van Lange en King), de gebeurtenissen die ze hebben bijgewoond zijn zoo buitengewoon, grenzen zoo aan het ongelooflijke, dat ik niet twijfel, of ze zullen met belangstelling gelezen worden.” Dat zijn ze; nu nog doet men dat.

In 1834 begon Lange op Lombok handel te drijven met die van Lombok en die van Bali; Europeesche factorijen waren er niet, binnen korten tijd had hij een grooten omzet met China en Singapore, werd dus in 't oog gehouden door de Hollanders, want Bali en Lombok waren onafhankelijk en je kunt nooit weten. In Holland overlegde men toen hoe 't moest worden aangelegd om de vele vorsten het Nederlandsche gezag te doen erkennen; inmiddels raakten deze onderling in twist. Zooals bewoners van de derde verdieping ruzie krijgen over een gemeenschappelijke gootsteen, was hier de aanstoot een waterleiding. Lange koos de partij van Karangasem, King, zijn Engelsche handels-concurrent, die van Mataram. Oorlog was er te land en ter zee: de straat van Lombok werd onveilig gemaakt „door een groot Deensch schip”, alle schepen aanhoudend.

De Mataram-partij en King wonnen het: in 4 dagen tijds was de oorlog beslist. Lange was alles kwijt, moest vluchten en trok naar Badoeng op Bali. In 1839 is Granpré Molière naar Bali gekomen om te onderzoeken of de Ned. Handel-Maatschappij daar een kantoor kon vestigen... hier komen we aan de bladzijden over den levenden neushoorn, die men stellig niet moet overslaan: hoe men toen een afgezant van de deftige N. H. M. ontving; en hoe „slim” men was met het bronzen kanon dat niet kon schieten.

In 1843 kreeg Lange burgerrecht; zijn zaken gingen goed en hij bezat wel 15 Europeesche schepen en vele inlandsche. Maar de N. H. M. kon 't niet bolwerken, en de regering, die de kosten droeg van het Balische experiment, vond dat er een eind aan moest komen. In 1844 deed de maatschappij alles aan Lange over en in dit jaar werd hij vertegenwoordiger der Nederlandsche regering. Hoe Van Hoëvell dacht over Lange's onderneming op Bali en over hemzelf, vindt men op bl. 87 en 88 van juffrouw Bienfait's uitnemende vertaling.

In 1846 komt er weer oorlog; Goesti Ketoet Djilantik had het den regerings-commissaris duidelijk gezegd: men wordt zoo maar niet door een stuk papier meester van een anders land. Er werd om raad gevraagd aan Lange, die verzoenend trachtte op te treden; vruchteloos. Schijnbaar behaalden de Hollanders een vlugge en veelbetekenende overwinning; toenadering was er echter niet en tot vredesonderhandelingen kwam het evenmin. Lange is erop uitgetrokken om over de voorwaarden te spreken en inderdaad hebben de radja's de voorwaarden aangenomen, en de Hollanders waren verheugd met dit stuk papier; er volgden toen een proclamatie van den G.-G., een revue, een feestmaal en daarna stoomde de expeditie terug, zonder eenig vermoeden dat het sluiten van den vrede niets anders was dan het middel waardoor de Baliërs de vreemde indringers van hun eiland wisten te verdrijven.

In 1848, zoo wordt ons verteld, heerschte er drukke bedrijvigheid in Lange's factorij in Koeta; de zaak bloeide en breidde zich uit; zijn energie zocht en vond steeds nieuwe wegen. Een groote

LEIDEN

Firma C. J. OUD - Leiden

Model Vleeschhouwerij en Spekslagerij
Mandenmakerssteeg 4 - Telef. 1587

Eerste kwaliteit — Concurrerende prijzen
Aanbevolen adres voor de Vereeniging Oost en West

olie-machine liet hij uit Europa komen om de Balische kopra te bewerken, want tot dusver hadden de Baliërs op hun manier olie geperst en deze aan Lange verkocht. Waarschijnlijk moeten we ons zijn inrichting voorstellen als een groote toko, een winkel van alles, met annex oliefabriek. Een voordeelige zaak was o.a. de invoer van Chineseesche cassies of pitjes, munten met vierkante gaatjes.

Op een Juni-dag van 1848 kwamen Hollandsche schepen, wier bevelhebber zou hebben te zorgen, dat de vredesvoorwaarden zouden worden nagekomen, dat de oorlogskosten zouden worden betaald, edelen naar Batavia zouden gaan om vergiffenis te vragen en Goesti Djilantik zou worden uitgeleverd. Van dit alles kwam niets: er werd weder gevochten en twee bataljons van de Nederlandsche strijdmacht voeren naar Java terug omdat er geen voordeelige uitkomst viel te verwachten. Het was een nederlaag en zooiets moet worden gewroken: er ging dus een strafexpeditie naar Bali, grooter dan een van de vorige. Mads Lange als vredestichter heet het hoofdstuk, waarin wordt beschreven wat er gebeurde: „alle voorwaarden namen de Baliërs aan, maar Djagaraga overgaven... 't werd talmen, en zooals men weet: een krijgsman wint genoeg, al wint hij niets dan tijd. Op het talmen volgde opnieuw de oorlog en Lange kwam in een netelige positie: het spande onder de bevolking van Badong, want in de buurt waren oude veeten opgehaald en er was gevochten. In de factorij van Lange viel heel wat te halen, ze werd in staat van verdediging gebracht en het saluut-geschut opgesteld op den wal. Het hoogtepunt van zijn diplomatieke loopbaan noemt Nielsen wat zijn landgenoot in die dagen bereikte; we zijn nu genaderd tot bladz. 170, en de lezer die van de lectuur dezer episodien geniet, zal begrijpen waarom Van Hoëvell met Lange buitengewoon was ingenomen en hem uitbundig prijst.

... Men stelle zich de verbazing der Hollanders voor toen zij plotseling tegenover een kleine troep ruiters stonden met een Europeaan aan het hoofd. Het was Mads Lange, die ijlings van Kloengkoeng was gekomen om het goede nieuws mede te deelen, dat, ten gevolge van zijn inneming, de vijandige radja's bereid waren over den vrede te onderhandelen. Maar tevens maakte Lange er hen opmerkzaam op, dat als het oprukken naar Kloengkoeng werd voortgezet, hij niet instond voor de 16.000 Baliërs die hem hadden geholpen om Dewa Agoeng over te halen tot den vrede.

De onderhandelingen voerde men in Lange's huis en ze hadden een vlot verloop; was het wonder? Geen kosten te betalen en geen producten te leveren, geen eed van trouw en geen voorwaarden. Lange was steeds tegenwoordig bij de besprekingen, en geheel op de hoogte van de Balische toestanden, kon hij vaak goeden raad geven. Hij had de Hollanders behoed voor een nieuwen oorlog, die misschien nog erger zou zijn mislukt dan in 1848; zij kregen nu gelegenheid tot een eervollen aftocht, na 't te zijn eens geworden met de zonen des lands over het begrip Nederlandsche souvereiniteit.

Wat Lange op Bali had opgebouwd was onder zulke moeilijke omstandigheden verkregen dat alles stond en viel met zijn persoon. Na den oorlog is de langzame afglijding begonnen, waren er teekenen van een ongunstigen keer; met Baliërs en Hollanders was hij op goeden voet, maar de zaken schoten niet op, de rijstbouw en verdere landbouw waren onvoldoende verzorgd, de groote voorraden rijst en klapperolie, die eertijds konden worden uitgevoerd, slonken; er waren zelfs tekorten en de oliemachine moest worden stopgezet door gebrek aan klappers, Schepen, die vroeger op Bali proviand haalden, bleven weg, de beteekenis, die Hongkong, Singapore en Batavia erlangden kwam ten nadeele van kleinere plaatsen. De teleurstelling

echter. Voorschotten tot bevordering van en andere uitgaven in het belang van landbouw en veeteelt, staan weer begrepen onder „alle eilanden”.

De Minister verwees in de Memorie van Antwoord (1ste Kamer April 1928) naar het overeenkomstige artikel in de begroting van 1928, en bevestigde, dat daaruit ten behoeve van den kleinbouwer, eventueel den katoen-teler zou kunnen worden geput. De kwestie is echter of er inderdaad geput en hoe er dan geput zal worden. De Minister voogd immers is van meening, dat wat hij „bouw” noemt, „zoo goed als te verwaarloozen als factor, die levensonderhoud kan verschaffen omdat na de verlaging der katoenprijzen de zoogenaamde provisionsgrounds worden verkocht, „die even wat meer pataten, aardappelen, en uien opleveren, dan voor behoefte noodig is.” Wederom een tegenstrijdigheid, een teruggang van een vooropgestelde meening binnen een jaar tijds.

Thans (6 Maart 1928) is voor de producten der eilanden, goede afzet in Curaçao, en de Gouverneur verhoogt het crediet „voor het inhuren van een goed schip van grootere afmeting dan tot over beschikbaar was!” (Mem. van Toelichting 12). En in één van de eerste dagen van Mei 1928, dus nog geen twee maanden later, bedanken de Stalienen voor den nieuwen Gouverneur-Commissaris.

aan luimigheid ontbreekt het niet. Voor „aanleg, onderhoud en verbetering van migratieterreinen en putten” verkrijgen St. Martin, St. Eustatius ieder f 250.—, zegge twee honderd vijftig gulden. En wat is er, zooals de droogte weer bewijst, in de laatste zeven jaren op het gebied van watervoorziening niet nagelaten.

De zichtbare kosten van den Openbaren Geheidsdienst (art. VI) komen op bijna f 30.000.— de drie eilanden tezamen. Menig Moederland-gemeente moet het met minder dan het derde kan doen. Dat men den geneesheer van St. Eustatius en Saba een standplaatstoelage van f 100.— geeft, is zeker toe te juichen, maar waarvoor? De reinigingsdienst, die voor St. Martin, St. Eustatius, Saba a.e.v. f 1200.—, f 1500.— en f 1000.— vraagt, niet bij het onderhoud der wegen onderzocht, dat a.e.v. f 3000.—, f 2000.— en f 2000.— vraagt? Deze splitsing is eer toe te schrijven het dienstakkenstelsel, dan aan de behoeften der kleine kringen.

Openbare werken” (Afd. VII) zou verder doen, dat St. Eustatius en Saba geen kustversterking noodig hebben, en haven- en loodswezen die eilanden evenmin recht van bestaan hebben. Men heeft hier achter meer met bijeenvoeging van de eilanden te doen, dan met volkomen nederlaag. Evenwel een goed geoutilleerde haven- en loodswezen is voor St. Eustatius en Saba minstens noodzakelijk, als voor St. Martin.

De ankerplaatsen van Saba zijn noch ruim, noch veilig, in het algemeen staat er een hevige nood op de kust, die de landing uiterst moeilijk en gevaarlijk maakt.

De goed te reede van St. Eustatius ook moge in den tijd der grondzeeën heeft men bij versterking en bij landing met die woeste golfbewegingen ten zeerste rekening te houden, wil een boot niet dwars op de kust komen te liggen. De eerste golf niet dwars op de kust komen en door de volgende niet stuk geslagen worden.

De politie-dienaar worde aan zijn eigenlijke taak zoo weinig mogelijk onttrokken en hij heeft den regel geen verstand van loodsen en van de eilanden. Het ligt geheel in de lijn eener desbetreffende politiek, ook de deur van, de beide huisvestingen op losse scharnieren te zetten.

(Wordt vervolgd).
COMMENTATOR.

na 1 October 1928 als lid (minimum contributie f 5.— per jaar) tot de Vereeniging toetreden, ontvangen het „Kolon. Weekblad” over het laatste kwartaal van dit jaar gratis.

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN " " CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements 5015
 NOORDEINDE 44 - DEN HAAG

Van Week tot Week,
 Dinsdag 2 tot Maandag 8 October. 1)

over den achteruitgang van zijn levenswerk heeft Lange's leven verkort; den 13en Mei 1856 is hij, na een korte ziekte overleden en hij werd begraven dicht bij de factorij.

Neen, het boek is nog niet ten einde. Want Lange had kinderen; een dochter is getrouwd met sultan Aboe Bakar van Johore; hun zoon is thans sultan. Een zoon van Lange is secretaris geworden van radja Brooke van Serawak. Veel meer familieportretten vindt men in het Deensche boek, meer dan een van sultan Aboe Bakar en zijn vrouw en van sultan Ibrahim, deze te midden van Deensche plantagebezitters in Johore. Ook is er in de oorspronkelijke uitgaaf de gekleurde afbeelding van een Balische schilderij en een ongekleurde, naar een Chineesche teekening van de factorij omstreeks 1845.

Deze Hollandsche vertaling zal druk worden gelezen.

JOH. F. SNELLEMAN.

Barbaarsche gebruiken op Soemba
 (waaraan het Nederl. Bestuur een einde maakte).

Degenen die zoo gemakkelijk hun afkeuring uitspreken over het „kapitalistisch imperialisme“ van Nederland en zoo warme sympathie gevoelen voor de vrijheidsverlangens van de onder het regime-Van Heutsz „geknechte“ volken, mogen wel bedenken, dat een terugkeer van die gulden vrijheid voor de inheemsche bevolking dier landen ook een zeer snellen terugkeer zou beteekenen tot barbaarsche gebruiken, welke eerst sinds een jaar of 15 geleden met groote moeite door het gouvernement zijn onderdrukt, hoewel nog niet geheel uitgeroeid.

In ongeveer deze bewoordingen besluit „Blanda“ eene beschouwing in de Locomotief, welke we ons veroorloven zoo goed als geheel over te nemen, mede omdat het stuk een interessante bijdrage op ethnografisch gebied inhoudt.

Begrafenisgebruiken op Soemba.

Wanneer men op Soemba de begrafenis bijwoont van een vorst of van een aanzienlijke, ziet men in den bonten stoet, die het lijk grafwaarts vergezelt, behalve de talrijke offerdieren bestemd om aan den doode te worden meegegeven in het graf, of om bij het begrafenismaal verorberd te worden, ook eenige rijkgekleede lieden die, in schijnbaar bewusteloozen toestand, achter den doode worden megedragen. Dit zijn de ata papangga, de slaven, die den hoogen heer op zijn tocht naar het verre doodenland dienen te vergezellen en bijstand te verleenen. Soms worden hiervoor een paar slaven — voor een aanzienlijke vrouwelijke doode een paar slavinnen — aangewezen. Soms zijn het ook wel een man en een vrouw, aan wie deze geleideplicht wordt opgedragen. Op den dag der begrafenis wordt het tweetal uitgedost met de rijkste kleeren van den overledene en zelfs met de groote gouden borst- en hoofdsieraden, welke het teken zijn van zijn hoogen stand. Is alles gereed en heeft een priester de noodige wijdingszangen over de papangga's gepreveld om dezen hun plichten als gids voor de zoekende ziel duidelijk te maken, dan vallen de twee geleiders achterover, sluiten de oogen en vertoonen alle kenteekenen van volslagen bewusteloosheid. Hun ziel heeft immers het fraai versierde stoffelijk omhulsel tijdelijk verlaten om zich te voegen bij de ziel van den doode, die nog verbijsterd rondzoekt na den overgang in het onstoffelijk bestaan. De twee bewustelooze lichamen worden op een draagbaar gelegd, en als straks de doode in zijn graf is gesloten, languit boven op het graf neergevlid, om daar te wachten op den terugkeer van hun zielen, wanneer deze de ziel van den doode veilig in het zielenverblijf hebben afgeleverd. Ook worden de papangga's teruggenomen naar het huis van den overledene, waar ze dan een dag of drie op diens verlaten slaapmatje moeten blijven liggen wachten op hunne zielen. In die afwachtingsperiode hebben deze geleideslaven het extra goed. Ze worden verwend en gekoesterd, omdat ze immers in deze periode nog grooten invloed op den doode kunnen uitoefenen. Zijn hunne zielen echter weer van de verre reis teruggekeerd, dan is het ook gedaan met die tijdelijke weelde; ze worden weer gewone slaven der

familie, die geen aanspraak meer hebben op bijzondere vriendelijkheid.

Slaven op het graf van hun heer geslacht.

Toch mochen slaven, die voor dezen gidsenarbeid uitverkoren worden, zich wel heel wat gelukkiger achten dan hunne medeslaven, die niet de comedie der soms dagen durende lichamelijke hulpeloosheid hebben te spelen. Want deze uitverkoren zielegidsen hadden althans het voorrecht, dat zij na eenige dagen weer in het gewone leven konden terugkeeren, terwijl de andere slaven van zeer aanzienlijke groote kans liepen, dat de treurende nabestaanden een aantal hunner aanwezen om den geliefden doode voorgoed naar het zielenrijk te vergezellen en hem daar te blijven dienen. De ongelukkigen werden dan eenvoudig op het graf van hun heer afgeslacht, tegelijk met de overige offerdieren. Nu ons bestuur met krachtige hand orde en veiligheid heeft gebracht onder de eertijds zoo woeste Soembaneesche stammen, is het voorgoed uit met dergelijke bloeddorstige gebruiken. De bekende Soemba-kenner, zendeling Wielenga, deelt evenwel mede, dat zelfs in 1910 zulke menschenofferanden anders bij een vorstenbegravenis nog straffeloos plaats konden hebben.

Tot heil van den stam.

In Midden- en West-Soemba bestond toentertijd het gebruik, dat nu en dan een jonge maagd geslacht werd, niet zoozeer ter gelegenheid van een bijzondere plechtigheid, maar meer voor het algemeene heil der daar wonende stammen. Het slachtoffer werd steeds geleverd door een der landschappen, terwijl een ander speciaal belast was met het offerfeest. Om bij voorkomende behoefte steeds een geschikt offer bij de hand te hebben, koos de vorst van het landschap, dat als „leverancier“ optrad, een meisje uit van een jaar of zes, dat geen verwanten meer had. Dit weeskindje werd dan, in afwachting van het offerfeest, goed gevoed en verzorgd in een afzonderlijke woning, welke het nimmer mocht verlaten. Deze opvoeding duurde een jaar of zes, tot de puberteitsjaren aangebroken waren en het kind rijp was voor haar uiteindelijke bestemming. Dan stuurde de zorgzame opvoeder een hoodschap aan het hoofd van het landschap, dat met de offerande belast was, inhoudende, dat de goede tijd eindelijk gekomen was. Deze zond dan een groepje dappere krijgers uit naar het dorp, waar de uitverkoren maagd woonde, om zich van het kind meester te maken. Bij aankomst van den troep zonden de verzorgers van het meisje haar, onder geleide van een oude vrouw, onder een of ander voorwendsel naar een bron buiten het dorp. De eerste uitgang van het blijde, geen kwaad vermoedende kind. Onderweg werd het meisje dan door de krijgers van den anderen stam overvallen en op de plaats zelve gedood. De scalp en de lever werden meegenomen en daarenboven ook de geheele huid, waartoe het maagdelijk lichaam dus volgens de regelen van de kunst gevild moest worden. Met deze zegeteekenen gingen de dapperen dan op weg naar hun stam, maar werden achternagezet door de in schijn hevig verholgen leveranciers van het offer, tot op de grens van het landschap, waar achtervolgers en vervolgd samenkwamen. Hier kauwde men een vredespruim en smulde men samen van een feestmaal, waarbij zorg gedragen werd, dat in de portie voor den achtervolgenden vorst een paar gouden oorhangers verborgen werden, die als zoengave voor het gedooide meisje moesten dienen.

Het groote feest.

In hun stam dorp werd nu een grootsch festijn aangericht, dat ook bijgewoond werd door tegenwoordigers van alle andere stammen. Bij die gelegenheid werden de gedroogde scalp, lever en huid van het offer in kleine stukjes verdeeld, zoodat iedere stam er een portie van kon krijgen. De gedroogde huidstukjes werden in de dorpen tegen het trommelvel der groote trommen geplakt, waarmede in het geestenhuis de voorouderzielen opgeroepen werden. Het stukje gedroogde lever van het ongelukkige kind werd echter zorgvuldig in een bamboekoker bewaard en moest dienen om bij groote plechtigheden wat extra-kracht te geven aan aanzienlijke ouden van dagen.

De vliegtochten naar Indië. Het eerste voor Indië bestemde vliegtuig (bestuurders Koppen-Kogen) vertrok van Schiphol Do. 13 Sept. arriveerde te Batavia Di. 25 Sept. (duur reis 13 dagen.)

Het tweede vliegtuig (Moll-van Mazelen) vertrok Do. 20 Sept. en kwam te Batavia aan 1 Oct. (duur der reis 12 dagen.)

Het derde vliegtuig (Prillwitz-Wegner), vertrokken van Schiphol Do. 27 Sept., legde, evenals zijn beide voorgangers, de eerste etappe met den regelmaat van een mailstoomer doch was, op weg naar Allahabad, genoodzaakt zijn reis te onderbreken door beschadiging van het toestel bij eene landing te Cawnpore op 2 Oct. Voortzetting der reis is daardoor voorloopig uitgesloten. Het benodigde herslingsmateriaal wordt medegevoerd door:

Het vierde vliegtuig (Schott-Waltman) hetwelk Do. 4 Oct. van Schiphol is vertrokken heeft sedert de volgende dagroutes afgelegd: 4 Oct. Schiphol-Boedapest. — Vrij. 5 Oct. Boedapest-Sofia. — Za. 6 Oct. Sofia-Aleppo. — Zo. 7 Oct. Aleppo-Bushir. — Ma. 8 Oct. Bushir-Bender Abbas. — Di. 9 Oct. Bender Abbas-Karachi. — Wo. 10 Oct. Karachi-Cawnpore, waar de bemanning het derde vliegtuig dat sedert 2 Oct. aldaar gedwongen rust houdt (zie boven), te hulp komt.

Het vijfde vliegtuig (Aler-Smirnoff), eenige dat heen- en weervliegt, daar de over ter beschikking komen van de luchtvaartdienst op Java, vertrekt Do. 11 Oct. des morgens 6 uur van Schiphol. Het ligt in de bedoeling een week na aankomst in Batavia, de reis te aanvaarden.

Candidaat-Ind. ambtenaren. Voor de opleiding van candidaat-Indisch ambtenaar zijn vanwege Commissariaat voor Indische zaken bij Departement van Koloniën 67 personen aangewezen. (De namen zijn vermeld in de groen dagbladen, o.a. in het Vaderl. van 5 Oct. Avondbl. B.)

Koloniaal Instituut. Radio-telegrafie. Gedurende maand October bevindt zich in het, ook het publiek toegankelijk gestelde, Museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam (Lange Naaustr. 2) een uitstalling betrekking hebbend op de nationale radio-telegrafische verbinding van Nederland met Ned. Oost-Indië.

Ned.-Indische Luchtvaart-Mij. In No. 194 van Ned. Staatscour. zijn opgenomen de Statuten van de N.V. Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij te Amsterdam, met een kapitaal van f 10 miljoen, verdeeld in 400 aandelen ieder groot f 25.000, waarvan geplaatst 199 stuks en waarop in contanten is gesteld 15 % of f 746.250.

Luit.-Kol. Maurenbrecher. Bandoeng, 1 (Aneta). 2) Luitenant-Kolonel L. Maurenbrecher, plaatselijk commandant van Bandoeng, gaat in begin Maart met pensioen. voorzitter van het hoofdbestuur van de Oost-Indische ciersvereniging zal hij worden opgevolgd door den luitenant-kolonel L. Ch. A. van de Kastele.

Rechtshoogeschool. Batavia, 2 Oct. ((Aneta). 1) Dr. J. A. van der Kastele, luitenant-generaal in het strafprocesrecht aan de Rechtshoogeschool mr. Voncken op diens verzoek eervol ontslag als zoodaast verleend. In zijn plaats werd benoemd Mr. Marcella.

Pastoor Beyens †. Pontianak, 2 Oct. (Aneta). 1) Pastoor Beyens van Sinkawang is te water gearriveerd tusschen den steiger en een hoot. De ingestelde pogingen tot redding zijn mislukt. Nadat de gedurende drie kwartier had voortgeduurd kon men den drenkeling ophalen. Toen was de levensgeesten echter reeds geweken.

Generaal Lasonder. Bij Kon. besluit is op zijn verzoek met ingang van 2 Februari 1929 eervol ontslagen uit den militairen dienst met dien voor de langdurige diensten door hem aan de lande bewezen generaal-majoor W. Lasonder van de infanterie van het Nederlandsche Indische leger, aan wien de titulaire rang van luitenant-generaal is verleend.

Ned.-Indonesisch Verbond. Ter vervanging van J. W. J. Kluiver is benoemd tot voorzitter van het Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties de heer Raden Mas Mr. S. Ripto, levoren ondervoorzitter dier organisatie.

Univers. examens. Leiden. Doctor. ex. Indisch recht de hh. H. J. G. d'Ancona en S. J. Barnstijn.

Taalk. cand. ex. Indologie de hh. M. D. Voncken en F. G. Woudstra.

1) De aantekeningen over de Ind. vliegtochten Wo. 10 Oct.
 2) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.“.

FAMILIE PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

enkele, die ons bijzonder belangrijk voorkomen, uit weergeven:

„Een definitie van Volkskunst” te geven door den heer G. Luguët uit Frankrijk. „De Kunst en het Volk” door den heer J. Luchaire, directeur van het Instituut voor intellectuele samenwerking.

De Zweedsche heer K. Erikson zal de volgende zeer belangrijke vraagstukken bespreken:

Kan de volkskunst, als broodwinning beschouwd, een rol spelen in ons tegenwoordig economisch tijdperk? Zoo ja, op welk gebied? Op welke wijze kan die arbeid bevorderd worden?

De Duitscher, Dr. Riezler, behandelt het vraagstuk: „Mogelijkheden en gevaren bij de herleving der volkskunst”.

Een Grieksche, madame Angheliki Chatzimichali, zal vertellen van de tegenwoordige volks-sierkunst in haar land, terwijl Sigurd Erixon het hebben zal over: „de herleving der textielkunst in Zweden” en de Amerikaansche Mlle Elsie Loudon over: „Een poging tot weder-opwekking van de traditioneele kunstuitingen in Nieuw-Mexico”.

Ook de Tschechoslovaken laten zich niet onbetuigd. Zoo zal Dr. Antouin Stranski een plan ontvouwen tot organisatie van internationale archieven voor artistieke en populaire archeologie.

Verschillende landslieden bespreken de Musea voor Volkskunst. Zoo o.a. de heer A. A. G. van Erven Dorens: „Het Nederlandsche openlucht-museum van Volkskunst te Haarlem.”

Over de volkskunst in het sociale leven en bij het onderwijs spreken zoowel een Spanjaard, als een Duitscher en een Pool. De laatste speciaal bij de middelbare scholen.

Ook het psychologisch gedeelte is goed verzorgd, terwijl over den oorsprong der volkskunst verschillende sprekers aan het woord zullen zijn; vooral wat Tschechoslovakije betreft, zal dit in het land van herkomst bijzonder interessant zijn.

Zoo geeft Madame R. Tyrsova een uiteenzetting der gestyleerde plant- en diernotieven in het boeren-borduurwerk en de Russische Katherine Kletnoff van de symboliek in het Slavische volksornament.

In de tweede sectie verhandelingen over de volks-woningen en de versierselen van huismeubels en andere gebruiksvoorwerpen in alle landen, zelfs bij de Maoris.

Onze landgenoot, mej. Dr. C. C. van der Graff geeft een beschrijving van de gebeeldhouwde houten vormen voor St. Nicolaas-gebak, en Mr. J. G. Huyser van Indonesische halssieraden. Ook viel ons op, in verband met hetgeen Prof. Loebër daarover in zijn Batikboek schrijft, dat de Roemeensche heer Arthur Gorovei het zal hebben over: Beschilde (gebatikte?) Paasch-eieren.

Zeer interessant zullen stellig ook de beschrijvingen der verschillende volksdrachten en hare versieringen zijn, mede bestaande uit borduursels, kanten enz., zoo ook over het maken van tapijten en het weefwerk met de daarbij gebruikte toestellen.

In verband met hetgeen de heer R. Adolf, ambtenaar voor den handenarbeid in Nederlandsch-Indië mededeelde over zijn pogingen op het gebied van papierknipsels, wekt het geschrift van den Pool Eugenjosz Trankowski zeer onze belangstelling.

Het muzikale gedeelte is bijzonder goed verzorgd, heel wat volksliederen zullen ten gehore worden gebracht en hierin zullen zeker ook de Tschechen uitmunten. Over de volksdansen daarentegen spreken vooral de Spanjaarden. Gelukkig, dat ook Nederl.-Indië daarbij vertegenwoordigd zal zijn, niet alleen door een voordracht van Raden Mas Noto Soeroto over het karakter van den Javaanschen dans, maar ook door uitvoeringen van Wajang-wong-dansen met gamelan-orkest door een twaalf-tal leden van het Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties.

Een drietal Japanners zullen de tooneelkunst van hun land bespreken.

Uit dit zeer verkort uittreksel blijkt wel reeds de belangrijkheid van het congres en de grootte verscheidenheid der te behandelen onderwerpen.

De Nederlandsche regeering deed goed met daaraan een dubbele delegatie van deskundigen af te vaardigen, n.l. vijf voor Nederland; Prof. Dr. Jos. Schrijnen van Nijmegen, de heer A. A. G. van Erven Dorens, directeur van het Openlucht-Museum te Haarlem, mej. Dr. C. C. van der Graff uit Utrecht, en de heeren Mr. W. F. A. Smit en D. J. van der Ven uit Arnhem; maar ook een viertal speciaal met het oog op de Indonesische volkskunst door het Ministerie van Koloniën aangewezen; Dr. F. D. K.

Bosch, Oost-Indisch ambtenaar met verlof, laatste-lijk chef van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, mevrouw G. van Beresteyn—Tromp, presidente van Boeatan, Raden Mas Noto Soeroto uit Den Haag en de heer P. A. J. Moojen, architect te Amsterdam.

Jammer, dat er niet evengoed als verschillende feestelijkheden ook tentoonstellingen van Indonesische volkskunst aan het congres verbonden konden zijn!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Grootere problemen.

Het Kellogg-pact tot uitbanning van den oorlog beoogt, te zamen met de verdragen van Versailles, het Locarno-verdrag en de z.g. neutraliteitsverdragen, de wereld in wezen te houden in den thans geschapen politieke toestand, althans voorzover niet de uiterst stroeve en onzekere machinerie van art. 19 van het Volkenbondsstatuut in beweging kan worden gebracht. Wijzigingen in dezen toestand zijn aangewezen op den weg van vreedzaam overleg. De verdeling der wereld, zooals heden ten dage bestaat onder de vele volken, is een resultaat van een nationale machtspositie, die zelfs niet met den samenhang der volken, laat staan dan met de economische noodzakelijkheden heeft rekening gehouden. Er is dus op de levensbehoeften der afzonderlijke volken niet of nauwelijks gelet. En toch raken deze materiele kwesties den mensch over het algemeen het meest. Hier staan op het spel de noodwendige, voor de bevolking en haar natuurlijke groei passende ruimte tot leven, en de vindplaatsen der voor activiteit vereischte grondstoffen en levensmiddelen. Italië, Duitschland en Japan staan in het teken van tekort aan levensruimte. De Engelsche werkloosheid van thans, kan niet meer als een voorbijgaand verschijnsel worden beschouwd; Engeland moet voor zijn eigen menschen nieuwe woonplaatsen zoeken. Rusland komt niet in aanmerking, omdat het zelf per jaar een menschenoename heeft van bijna drie miljoen. Zijn er nog groote ongekoloniseerde deelen der wereld, die deze menschen willen opnemen? De Ver. Staten sluiten hun deuren elk jaar meer. Zoo zal in Europa ongetwijfeld de spanning stijgen. Een verbetering behoeft niet noodzakelijkerwijs door een verschuiving der grenzen te worden teweeggebracht. Maar overleg tusschen de volken is het grootste probleem. Tot dit doel moet het echter eerst grondig, onpartijdig en in waren vredesgeest bestudeerd worden. Het moet een speciale taak zijn voor de economische afdeling van den Volkenbond en misschien ook voor een op wetenschappelijken grondslag gebaseerde internationale vereeniging. (Dr. B. Dernburg).

Wij ontleenen het bovenstaande aan de *Deli Crt.* (7/9), die door een overeenkomst met de „Telegraaf”, in de gelegenheid is een zeer bijzondere serie van medewerkers te introduceren. Daaronder zijn bekende staatslieden, die schrijven over de internationale gedachte, zooals dr. Bernhard Dernburg (oud-minister van Duitschland), Ramsay Macdonald, dr. Edward Benes, Henri de Jouvanel, Lord Fisher, graaf Carlo Sforza, mr. J. Limburg, verder Jules Sauerwein, prof. Casimir, de kunst-criticus Kasper Niehaus, technici zooals prof. dr. ir. Waterman, ir. Perquin, prof. dr. Dunstan, dr. Shatwell, een hygiënist als prof. dr. W. Storm van Leeuwen, verschillende financiers en een aantal bekende schrijvers van korte literaire verhalen, zooals Henri Borel en vele anderen (D. C. 3/9).

De *Sum. Post* schrijft over „Turkije” (3/9), „Engeland en Br.-Indië” (4/9), „Mantsjoerije” (5/9) en „Syrische problemen” (8/9), het *Bat. Nwsbl.* over „De verwording in China” (30/8, 3de bl.) en „De Japansche gasten” (3/9, 3de bl.).

De betekenis van Indië voor Nederland.

Ook het *Soer. Hbl.* (25/8, 2de bl.) constateert dat er zich in Nederland een prijzenswaardig streven openbaart om de groote betekenis van Ned.-Indië voor Nederland meer algemeen te doen beseffen. Daartoe werken, natuurlijk, in niet onbelangrijke mate ook mede tentoonstellingen als die, welke zoo juist te Arnhem is gehouden, doch bovenal hebben waarde uitspraken van vooraanstaande mannen, wier woord gezag heeft, zooals van den heer Guépin

Utrecht. Cand. ex. Indologie de hr. J. J. Bijleveld.

Aardbeving. Tasikmalaja, 3 Oct. (Aneta). Hedenochtend om 6.10 is hier een flinke aardbeving gevoeld, in de richting oost-west.

Civiel bestuur in de Molukken. Batavia, 3 Oct. (Aneta). Ten gevolge van een Gouvernementsbesluit van 19 Sept. worden alle militaire gezaghebbers in de Molukken vervangen door civiel bestuur, te beginnen met majoor Van Arkel, die in den loop van October het bestuur over West-Ceram neerlegt en naar Java vertrekt.

Indisch Genootschap. In eene op 12 Oct. te houden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage zal de hr. W. R. Menkman eene voordracht houden over „Curaçaosche problemen”.

Vliegbooten op eigen kracht naar Indië. De drie Dornier-Wahl-vliegbooten, die bestemd zijn voor Indië, zullen in het begin van April 1929, onder bevel van luitenant ter zee 1e klasse W. H. Tetenburg, uit ons land vertrekken. Men berekent, dat de reis ongeveer een maand zal duren. Ze zal n.l. dienen als vlagvertoon.

De duur van de reis is bijnaak. Op het oogmerk wordt door de deelnemers met een der vliegbooten onder leiding van luit. Tetenburg geoefend op het vliegveld De Mok op Tessel.

Gouverneur der Molukken. Buitenzorg, 8 Oct. (Aneta). De heer J. Tideman, thans resident van Palembang, is benoemd tot gouverneur der Molukken.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt

Het Internationaal Congres van Volkskunsten.

Van 7 tot en met 13 dezer wordt te Praag (secretariaat Narodni-Museum) een internationaal Congres van Volkskunsten gehouden, waartoe het initiatief werd genomen door het Volkenbonds-instituut van internationale intellectuele samenwerking, dat te Parijs zijn zetel heeft: 2 rue de Montpensier.

Het congres zal geopend en gepresideerd worden door den Minister van Onderwijs der Tschechoslovaksche republiek. Het is verdeeld in de vijf volgende secties:

Geschiedenis, methodiek, museumkunde.

Beeldhouwkunst in hout, steen en metaal; pot-tenbakkerij, glas enz.

Textielkunst, borduur- en kantwerk, costum-kunde, vlecht- en papier-arbeid enz.

Muziek en zang, zoowel persoonlijk als gemeen-schappelijk.

Dans- en tooneelkunst.

In het officieel program, dat aan de deelnemers van dit congres is toegezonden, wordt de hoop uitgesproken, dat een der resultaten dezer bijeenkomst zal zijn: een juiste uitleg van volkskunst, waar-omtrent thans groot verschil van meening bestaat.

De taak van de congressecties is het bestaande uit te zoeken besprekingen betreffende het bestaande verband tusschen de volkskunst en de vraagstukken op het gebied van anthropologie, ethnologie, philologie, voorhistorie, archaeologie en folklore niet te overwaarloosd zullen worden, zal het congres toch het bijzonder werk maken van den traditionee-elen arbeid der kunstenaars in de verschillende lan-den, wat betreft vorm, techniek, materie, rythme enz., welke door alle eeuwen heen groote schoon-heid en diepe betekenis hebben verleend aan voor-werpen van algemeen dagelijksch gebruik.

Uit een wetenschappelijk oogpunt wordt het nut-geacht, zooveel mogelijk de volgende vraagstuk-ken te beschouwen:

De plaats van herkomst en de streek van be-oeffening.

Data; het voortbestaan van oude en de schep-ping van nieuwe vormen.

De studie van de verschillende technieken en hun onderling verband.

De studie van de sierkunst, de ontwikkeling en de uitwisseling van symbolen en sier-motieven.

Wederkerige invloed van plaatselijke omstan-digheden, ruilwezen enz.

Uitvoerige en critische verslagen van publieke en particuliere verzamelingen in iedere streek.

Wenschelijk wordt geacht: uit een praktisch oogpunt te trachten de overgebleven uitingen van volkskunst te bekijken, zich afvragende:

Gaan deze uitingen vóór- of achteruit? En om welke redenen?

Zijn er maatregelen genomen of aangegeven om volkskunst in het leven en in hun eigen volkskarakter te houden?

Het program bevat een lange, lange reeks van in-zonden mededeelingen en voordrachten over die verschillende onderwerpen door geleerden uit alle landstreken te houden. Wij zullen er hier

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Hotel-Café-Rest. DE WATERBERG

(OPENLUCHTMUSEUM)

Iederen Zondag Thé Dansante

SCHELMSCHEWEG 17 :: TELEF. 2030.
ARNHEM - EINDPUNT LIJN 5 - J. B. PRIMUS

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

PENSION „EIKENHORST”

ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon),
30 bedden; badkamer en groote lommerrijke tuin.
Telefoon Arnhem 2009, OOSTERBEEK.
5661 M. P. S. KETTING.

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm
H.W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

Sportmagazijn „PHENIX”

C. J. EILERS 5674
STEENSTRAAT 98B - ARNHEM - TEL. 3175
GROOTE SORTERING:
SPORT-ARTIKELEN, SPORTKLEEDING,
DAMES- EN KINDERKOUSSEN EN TRICOT-COMPLETS

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5489

RADIO TECHNISCH ING. BUREAU

WANTING & LUDWIG 5652
HOOFDAGENT N. S. F.
NIEUWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHEM
RUIME KEUZE ONTVANGTOESTELLEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

De beroemde „Vaderland”-Rijwielen

ALLEEN VERKRIJGBAAR BIJ ADR. BAX, ARNHEM;
ROUS EN MEEUWENOORD, BANDOENG;
SUMATRA STORES, MEDAN

MEN VRAGE PRIJS EN INLICHTINGEN! MEN VRAGE PRIJS EN INLICHTINGEN!

LUSTEN IN ELKE UITVOERING
MAAKT U **JOS. DIRKSE**
LEVERING VAN ALLE
KUNSTSCHILDER
ARTIKELEN
KONINGSTR. 75
TEL. 833
ARNHEM

A.I.C.

De A.I.C. belast zich met de uitvoering van elec-
trische sterk- en zwakstroominstallatiën.
De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inrich-
tingen en warmwatervoorzieningen.
De A.I.C. heeft een ruime sortering elektrische,
gas- en sanitaire artikelen.
De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen en
maakt plannen en begrotingen kosteloos.
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en goed-
koopste adres.

Wendt U daarom tot de 5553
N.V. Algem. Installatie Compagnie
Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 404
Aanbevolen adres door vele Indische families.

WONINGINRICHTING „HESTIA”

ARNHEM - TOONKAMERS: KERKSTR. 28 - TEL. 2903
GEHEELE MEUBILEERINGEN

ONTWERPERS

PIET IZEREN
Binnenhuis- Architect
G. FEENSTRA
Architect B. N. A.

Adviezen en inlichtingen bij:
J. A. KRUDOP - HEES
bij Nijmegen - Tel. 1106

H. VAN SANTEN

v. h. H. VAN ZOEST.
BLOEMENMAGAZIJN
BAKKERSTRAAT 58 - ARNHEM
OUDSTE EN GROOTSTE ZAAK TER PLAATSE
BLOEMWERKEN
in ieder genre

Tel. 356 - Oppericht 1853 - Post-Giro 66102

VELOURS- ARNHEM

hoeden in moderne
kleuren voorradig.
Ruime sortering.

BAKKERSTRAAT 3 FIRMA WED.
Haite Lijn 11 t.o. Nation. **KAMERBEE**

Banketbakkerij W. J. PAALMAN Jz

JAC. CREMERSTRAAT 44a - ARNHEM
WIJ LEVEREN UITSLUITEND PRIMA GEBAK
BESTELT U EENS

Studio Moone

PASTOORSTRAAT 9
ARNHEM :: TEL. 3420

UW Fotograaf?

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS

Fa. FRIEDRICH HOFSTEDÉ - ARNHEM

BAKKERSTRAAT 66 :: TELEFOON
ALLE SOORTEN INSTRUMENTEN
EN ONDERDEELLEN IN GROOTE
KEUZE STEEDS VOORHANDEN!!

MUZIEKINSTRUMENTENHANDEL

Een ouderwetsche **REIJNVAAN'S No. 1**
Borneo-Sigaar

Een UITmuntende Sigaar voor 8 cent
Sigarenmagazijn „De Winter”
P. A. BOTTINGA

Koningstraat 5 - ARNHEM - Telefoon

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen
buitenland.

GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag Bodedienst Arnhem-Utrecht, terug
Nijmegen. 's Maandags Arnhem-Nijmegen.

Beleefd aanbevelend,
A. VAN DE VOOREN - ARNHEM
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3167
ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405. G. A. B.

ter jaarvergadering van de Nederl. Mij. voor Nijverheid en Handel, en van minister Koningsberger te Parijs. Er is heel wat op te sommen, wanneer men de beteekenis wil aangeven, welke voor Nederlands handel, scheepvaart en nijverheid, voor Nederlands volkswelvaart in het algemeen moet worden gehecht aan het wapperen van de Nederlandsche vlag in Ned.-Indië. De beteekenis ook, welke door dit feit het Rijksdeel in Europa verkrijgt tegenover andere rijken, welke zulk een voorrecht missen: Zweden, Denemarken, Zwitserland. Voor de juiste waardeering moest men zich in Holland meer de vraag stellen: wat zou Nederland zijn en waar zou het staan, indien het dien geweldigen koloniaal ruggesteun ooit zou moeten ontberen? Min. Koningsberger heeft o.m. gezegd dat *Insulinde vrij openstond voor vreemd kapitaal*, dat wij goederen uit andere landen daar toelaten op denzelfden voet als Nederlandsche, dus *geen differentieele rechten kennen*. Maar aan die politiek van „de open deur” in economischen zin, nog wel een andere zijde. Nederland is een klein land; Ned.-Indië een veel grooter gebied met nog ontzaglijke mogelijkheden tot het winnen van rijkdommen uit den bodem. Indien wij de verwezenlijking van die mogelijkheden beperkten door aan het vreemde kapitaal moeilijkheden in den weg te leggen, zouden wij in zeker opzicht voor Nederlandsche belanghebbenden de kansen verbeteren, maar ze voor Indië slechter maken. *Hielden wij alles aan ons*, wij zouden Indië een slechten dienst bewijzen door *vertraging van het tempo der openlegging*. En breeder beschouwd, zouden wij ook *tegenover andere landen*, welke behoeften hebben aan Indische producten, *niet verantwoord zijn*. De vrije toelating van vreemde linien vermeerderd het aantal gegadigden, dus het aantal der concurrenten. Maar Indië's belang gebiedt vrijheid. Ook de met vreemd geld gedreven cultuuronderneming schept arbeidsgelegenheid om zich heen, ver buiten den kring harer vestiging. De gouden regen van dividend daalt echter niet meer op Holland. *Nederlands belangstelling in wat Indië voor het Moederland is*, moet ook uitgaan naar de groote kwesties, welke samen te vatten zijn in deze vraag: hoe zullen wij door een bedachtzame, rechtvaardige koloniale politiek bereiken „dat de Nederlandsche leiding, welke nog voor onafzienbare tijden onmisbaar is voor Indië, de hooge taak vervult, van geluk en welvaart onder de bevolking te verspreiden?” Die politiek eischt in het huidige tijdsgericht een algemeen diep besef van de groote beteekenissen van Indië voor het Moederland, naast aanmoediging ook van het buitenlandse kapitaal. Zij die daaraan in Nederland hun krachten geven, verrichten *nuttigen*, bovenal *noodzakelijken* arbeid.

Colijn's boek.

De Loc. (27/8, blz. 3, 4 en 21) acht het van het grootste belang, dat in Indië en in Nederland de taal van Colijn's woord wordt begrepen. 's Lands lang vergt dit; en vergt ook, dat een ieder naar alle overtuiging zich uitspreke of hij den door Colijn geleidsman gewezen weg den juiste acht en hem wil volgen — dan wel zijn oordeel en zijn beginselen verwerpt. Bijzonder heeft *De Loc.* getroffen het gedeelte waar de heer Colijn nog niet zijn eigen oordeel uitspreekt, doch gewaagt van de *zienswijze van het overgrote deel der Europeesche ingezetenen van Indië*. Men weet — zegt *De Loc.* — dat de meeningen, de gedachten en de gevoelens van het Europeesche volksdeel, zoodoende de wijze waarop zij tot uitdrukking kwamen, van alle kanten werden aangevalen. Onze eigen regering heeft aanvankelijk de „stemming van het Europeesch publiek” geweten aan ongerustheid, zoo niet aan vrees. Later ging men althans eenig onderscheid maken tusschen den vorm en den inhoud der protesten; doch tot een ruiterlijke erkenning van de principiële beteekenis der inzichten van het meerendeel der Europeesche ingezetenen is de Indische regering nimmer gekomen. Radicale groepen desavoneerden dat vrijwel eensluidend oordeel als komende van de „ondernemers”, en de betichting vond ook in Holland veel gehoor, waar nu eenmaal het stigma „ondernemersbelang” voldoende is om een zaak te doen verwerpen zelfs door kringen, waarvan men dit niet zou verwachten. Zoo ontstond de toestand, dat weliswaar in overgrote meerderheid de Europeesche ingezetenen hun ontstemming en hun bezorgdheid over het bewind deden blijken, maar dat noch in Indië, noch in Nederland daardoor iets van beteekenis werd bereikt. Integendeel, men richtte tot die koloniale Nederlanders veeleer verwijten; men noemde hen kortzichtig en baatzuchtig, en daar zij bovendien niet in eenig politiek verband tot uiting kwamen en nimmer tot een constructieve actie werd omgevormd, bleef die gezindheid der Europeesche bevolking zonder vrucht en zonder resultaat. Wat de oud-minister Colijn er thans van zegt, is een *rechtzetting en een rechtvaardiging*. Hij getuigt voor het *goed recht der Europeesche oppositie*. Gebleken is, dat de Nederlanders in Indië een nationaal belang willen dienen en beschermen; dit verdient geen blaam, doch lof, omdat aan Indië en Nederland daarmee een dienst wordt bewezen. Het *Soer. Hbl.* (27 en 28/8, 3de bl. Z.) verwacht als praktisch resultaat van het werk-Colijn

Huize „OBRECHT”

Jacob Obrechtstraat 15 - Telef. 27892
AMSTERDAM 5689

Moderne chique gemeubileerde appartementen v. af f 45.- per maand, met ontbijt. BAD en TELEFOON aanwezig. SPECIAAL ADRES VOOR INDISCHE VERLOFGANGERS

dat de stemming-1929 hem aan politieke macht zal brengen. Ieder die Indië kent, zal zich — zegt Z. — bij zijne beschouwingen aansluiten. Zij zijn de uiting van het beste koloniale inzicht, en het staat vast dat zij, ook al brengt 1929 geene wijziging ten goede, *op den duur moeten overwinnen*. Holland zal, als eene noodsituatie zich duidelijk afteekent, zijn gezond verstand hervinden. Zal men reeds in 1929 de beginselen van een goed koloniaal beleid aanvaarden, of zal men, alvorens dit te doen, weer opnieuw al het kostelijke leergeld willen betalen om, in het eind, toch te worden gedwongen tot de omhelzing en praktische toepassing der eenig goede beginselen? Au fond is dit eene kwestie van secundair belang, van hoeveel beteekenis zij ook moge zijn.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (3/9 „Nationale partij-formatie”; 1/9 „Koninginnedag” en „Regeeringsgeluiden”); *De Loc.* (1/9 „Incorrect”), het *Bat. Nwsbl.* (1/9 „In opspraak”) en de *Deli Crt.* (3/9 „De taak van den Europeaan”).

Wegenaanleg.

De *Deli Crt.* (5/9) bespreekt de belangwekkende beschouwing van den heer Wynaendts van Resandt in „Kol. Studiën” over het veel besproken vraagstuk van *het aanstaand verkeer in Midden-Sumatra*. De huidige overgangperiode lijkt de D. C. niet gewenscht voor eene zoo diepgaande beslissing, waaraan zoo verstrekkende financiële consequenties verbonden zijn. Het blad beveelt aan nog eenige jaren het gehele *vraagstuk van spoorweg- en autoverkeer* aan te zien, ondertusschen tegemoetkomend aan de momenteele behoefte door den bouw van goede *autowegen*, die zooveel mogelijk rekening houden met een later spoorwegtracé en de mogelijkheid om den weg naderhand voor spoorwegaanleg te benutten. Dit geeft soms tot moeilijkheden aanleiding, maar de D. C. schrikt terug voor een kapitaalbesteding van f 40 miljoen, waarvan het blad in het huidige tijdsgericht niet overtuigd is, dat ze in de toekomst haar rente zal afwerpen. Indien men met den wegeaanleg snel voortgaat — de openlegging van Midden-Sumatra is wel een leening van f 10 miljoen waard — zal het landsbelang het beste gediend worden. Over den spoorwegaanleg kan dan altijd nog over 5 of 10 jaar beslist worden.

De heer Veth, vice-pres. van de Kamer van Koophandel te Padang, wees, bij het Openbaar Gehoor van den resident van S. W. K., op den grooten opbloei van Sumatra's Westkust in den laatsten tijd (*Deli Crt.* 3/9). Allerwege heeft ontginning plaats van *Europeesche en Inlandsche cultures*, terwijl de vooruitgang ook blijkt uit het toenemend *scheepsverkeer* te Emmahaven. Spr. drong aan op *verbindingswegen*. De resident gaf een politiek en economisch overzicht. Aangekondigd werd de invoering van een *verkeersbelasting* voor alle landaarden ter vervanging van den afkoop der *heerendiensten*. De weg Pangalan Kota Bahroe-Bangkinang komt in het einde van dit jaar gereed, waardoor rechtstreeksche verbinding tusschen Padang en Singapore wordt verkregen. Mogelijk zal Singapore in een etmaal bereikbaar zijn.

De aanleg van den *Dairiweg* naar Sidikalang kan zeer waarschijnlijk in 1929 tegemoet worden gezien (*Deli Crt.* 6/9). Met den aanleg van dezen weg wordt een gebied opengelegd, dat tot nu toe niet tot ontwikkeling kon komen door gebrek aan verkeersgelegenheid voor den afvoer van producten en den aanvoer van grondstoffen. De H. V. A., die in deze streken belangrijke concessie-perceelen bezit, draagt tot de financiële lasten in niet geringe mate bij, waarvan de *Inlandsche* koffieplanters ook hun profijt hebben. Van Dairi zullen de *vrachtauto's* de producten brengen via Brastagi naar Arnhemia, vanwaar dan verder het vervoer naar Belawan per trein plaats heeft.

De Regering heeft den directeur van B. O. W. gemachtigd te beschikken over een bedrag van ongeveer f 1 miljoen ten behoeve van de bespoediging van wegeaanleg in Atjeh en Onderhoorigheden. (*D. C.* 6/9).

Het aantal *motorvoertuigen* ter Sumatra's Oostkust is in 3½ jaar gestegen van 2369 tot 6404. Van de General Motor-auto's, in Indië gemaakt, werden begin 1928 ter Oostkust 269 ingevoerd. (*D. C.* 4/9).

Het *Bat. Nwsbl.* (28 en 29/8) en de *Java-Bode* (29/8) bevatten het ontwerp voor „*De West-Java-tram*” en het advies van ir. Karsten. Het is de bedoeling van het West-Java Tram Syndicaat om het geïsoleerde gebied ten O. van de spoorlijn Mr. Cornelis-Buitenzorg door den aanleg van een lande-

PECO	Oppersen en Ontvleken
	van DAMES- of HEEREN-COSTUUMS prima, slechts f 1.25
	Stoomen, Verven, Keeren, Repareeren
KEIZERSTR. 169 Scheveningen Telefoon 54892	Telefoon 54892

lijken tramweg een rechtstreeksche verbinding te geven met de hoofdplaatsen Mr. Cornelis (Batavia), Buitenzorg en Krawang en verder via de S.S. en N.I.T.M. met andere plaatsen en streken van Java.

Misdadigers-cultuur.

Er is eene zeer belangrijke circulaire van den Dir. van Justitie rondgezonden over het hoogst twijfelachtig nut der *korte vrijheidsstraffen* (*Soer. Hbl.* 30/8, 3de bl. Z. en *Deli Crt.* 7/9 „Wordt er te veel gestraft?”). In 1926 werden alleen door de gouv. vernementsrechtters 152.296 personen veroordeeld tot betrekkelijk korte vrijheidsstraffen. Hierbij komen dan nog de zeer talrijke gevallen waarin hechtenis moest worden ondergaan omdat eene door den rechter opgelegde boete niet was voldaan. Ook in Indië zal aan de oplegging van geldboeten en aan eene voorwaardelijke straf in vele gevallen boven die der korte vrijheidsstraffen verre de voorkeur moeten worden gegeven. Een ander vervangingsmiddel zou zijn om veroordeelden tot korte vrijheidsstraf, deze straf te doen ondergaan in den vorm van enkele arbeidsstraf. De generale preventie zal met de toepassing van de „*arbeidsstraf*” ook in voldoende mate gediend zijn, mits aan de betrokkenen veroordeelden *straffen van eenigen duur en flinke arbeid worden opgelegd*. Het advies is ingewonnen van de Hoofden van plaatselijk bestuur. Het S. H. juicht het toe dat de Regering er naar streeft een einde te maken aan de popularisering der gevangenis en van de misdaad. De „*arbeidsstraf*” is verre te verkiezen boven het huidige systeem, dat tienduizenden menschen voor futiliteiten bloot stelt aan eene gemeene en voor de maatschappij gevaarlijke geestelijke besmetting.

In *De Loc.* (30/8, blz. 6 en 20; 3/9, blz. 4, 23 en 37) geeft Dr. V. E. Korn zijne beschouwingen over de ahangige ontwerp-regeling betr. „*Inheemsche rechtspraak*”.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De grondrechten.

Bovengenoemd onderwerp, betrekking hebbende op bosschen en woeste gronden, wordt in de *Bintang Timoer* van 11 Augustus behandeld, naar aanleiding van de instelling der commissie tot omwerking der Agrarische wetgeving.

Gewezen wordt op de samenstelling der commissie, bestaande uit tot beoordeeling der adat alleszins bevoegde personen, van wie een grondige afdoening kan worden verwacht.

Volgens schrijver stemt een groot gedeelte der Inlandsche bevolking niet in met de domeinverklaring door de Regering; in de Minangkabau en de Bataklanden b.v. beschouwen de menschen den grond als hun eigendom, in Borneo en Celebes wordt de grond als van de adatgemeenschap aangevaard; het Plakaat Pandjang wordt er bij aangehaald.

De commissieleden, waaronder de heer Ali Moesa, zonden reeds vragen rond ter beantwoording.

Schrijver was in de gelegenheid van een document over deze aangelegenheid kennis te nemen, welk document opgemaakt werd in verband met de vraag wie op de rechten op boschproducten aanspraak had.

Na verschillende rapporten van gewestelijke bestuurshoofden te hebben medegedeeld, zegt schrijver dat over het algemeen de bevolking dezelfde meening huldigt n.l. dat het beschikkingsrecht over de boschproducten behoort aan de plaatselijke gemeenschap, terwijl de Regering er de domeinverklaring tegenover stelt. Schrijver brengt de woorden van een Resident in herinnering, volgens welke miskenning van de bevolkingsrechten politiek gevaarlijk is.

Gezien de geringe belangstelling bij de bevolking voor deze aangelegenheid, dringt schrijver er bij de ontwikkelden en vooral de juristen op aan, dit onderwerp alle aandacht te schenken en hun meening kenbaar te maken. Reeds is een hunner gepromoveerd op het proefschrift: de rechten op den grond in Indonesië. Ook de commissie kan met de mededeelingen haar voordeel doen en dit zal bijdragen tot een afwikkeling, welke zoowel het Gouv. vernement als de bevolking zal bevredigen.

De P. P. P. K. I., coöperatie en non-coöperatie.

In de „Politieke brieven” van het revolutionnaire-nationalistische blad *Indonesia Bersatue* te Soera-

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJKAMP'S KLEEDING? OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS

LIJKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

baja wordt een verklaring gegeven van de oprichting der P.P.P.K.I. Door de vrees n.l. voor onderlinge botsing in verband met het verschil in grondslagen der bestaande nationalistische verenigingen en om de nadeelen eener verspreide actie te kunnen ondervangen, werden de voormannen der nationalistische beweging er toe gebracht om deze federatie te vormen.

Daarna gaat hij over tot een bespreking van coöperators en non-coöperators.

Tot de eersten, die — zegt schrijver — nog gelooven en vertrouwen dat men voor de vrijmaking van Indonesië op samenwerking van de Regeering kan rekenen en daarom zooveel mogelijk zetels willen bemachtigen in de verschillende raden, de coöperators, die hopen dat, zoodra de Indonesiërs rijp geworden zijn, de Nederlanders hun het bestuur over Indonesië in handen zullen geven, wendt schrijver zich met de vraag hoe zij nu wel denken en handelen zullen, na de behandeling van het burgemeesters-voorstel. En hij herinnert aan een dialoog, die men vroeger heeft doen houden tusschen den heer Soetadi (ex-hoofdredacteur van Darmo Kondo) en „Si Malang” (Proletariër), waarin laatstgenoemde op het betoog van den heer Soetadi: dat men zijn vijanden met het wapen der liefde moet overwinnen, antwoordt met de opmerking dat Ardjoena noch Rama geweld verwierpen in hun strijd tegen Dasamoeka, den vorst der kapitalisten en inhaligen van vroeger tijden. Eerst toen Dasamoeka overwonnen was, bracht Sri Rama liefde in zijn handelingen en leerde hij het aan Wisana, den vervanger van Dasamoeka, zoodat anders diens bestuur tijgers en geiten in vrede naast elkaar leefden.

Ook de Indonesiërs behooren aldus te doen: eerst als zij in het oog der wereld inderdaad een volk van aanzien zijn, moet liefde worden betoond aan allen, die komen. Vóórdien is die liefde niet altijd noodig.

Tot de P.N.I.'ers (de non-coöperators — Red.) wendt schrijver zich met volgens hem nieuwe ideeën: evenals de kustbewoner van den vloed gebruik maakt om het zeewater in vijvers op te vangen ten einde bij de eb het zout te kunnen winnen, en de voorouders het oerbosch kapten en ontgonnen, waaruit de groote steden en dorpen van thans zijn ontstaan, evenzoo moet de P. N. I. van den tijd, dat zij een goeden naam heeft bij het volk, gebruik maken om allerlei nuttige en voordeelige ondernemingen in het leven te roepen. Schrijver ziet reeds in gedachten P.N.I.-gemeenten met eigen P.N.I.-sigarenfabrieken, eigen P.N.I.-scholen, eigen advocatenkantoren e.d., terwijl de P.N.I.'ers slechts de eigen producten dragen, de eigen wijsjes zingen, er eigen P.N.I.-manieren op na houden.

De deputatie naar Nederland.

In de Indonesisch-nationalistische Matahari Indonesia te Medan, van 14 Augustus, wordt misnoegen uitgedrukt over de door het deputatie-comité genomen beslissing tot het niet zenden der deputatie, alleen naar aanleiding van het schrijven van den heer Stibbe, dat het z.g. meerderheidsvoorstel in de Staten-Generaal zeker zal worden aangenomen. Schrijver is van meening dat, waar het geld tot een bedrag van f 10.000 thans is bijeengebracht, de deputatieleden klaar staan en hun verschijnen in Nederland velerlei nut zou afwerpen voor Indonesië en de nationale partij, de deputatie had moeten worden gezonden.

De verdenking wordt geuit dat andere invloeden van sanazijde (de conservatieve Europ. partij — Red.) in het spel zijn. Het zich terugtrekken der twee Solosche prinses, de Pangerans Hadiwidjo en Koesoemo Yoedo, wordt kinderachtig genoemd, terwijl het vertrouwen van het publiek in de voormannen minniem is geworden. Schrijver stelt de vraag waarom geen nieuw comité kan worden opgericht om de zaak door te zetten en de deputatie te laten doorgaan, waaraan thans een vierde persoon uit Atjeh, T. Hassan, zal worden toegevoegd.

Er is nog voldoende tijd en er zijn nog voldoende menschen in Batavia die nog niet onder den invloed staan van ambtenaren of werkgevers, om een comité te vormen, want het gaat niet aan om de opgezette actie zoo maar halverwege af te breken.

De Bintang Timoer te Weltevreden drukt met voldoening een artikel in de Darmo Kondo te Solo af, waarin dit blad zich mede afkeurend uitliet over de houding van het hoofdcomité; dit hoofd-

comité miste het recht om een dergelijke beslissing te nemen en deze zaak wordt belachelijk in de oogen der sana-pers.

De Bintang Timoer voegt hieraan toe, dat uit die onverwachts genomen beslissing weer duidelijk de kwaal blijkt waaraan de Indonesiërs lijden, n.l. het maar al te gauw entameeren van iets zonder het noodige doorzettingsvermogen te bezitten.

Zij wijst als tegenstelling op de b.v. door de „Java-Bode” ingezette campagne tegen de z.g. Inlandsche meerderheid, na ontvangst van het voorloopig afdelingsverslag der Tweede Kamer en op de Volksraad-boycott, waaruit een vasthouden aan de actie en een vergroting daarvan blijkt, ten einde de aanname van het ontwerp te beletten.

De zoo krachtige sana-partij acht het nog noodig gevechtsklaar te blijven en de actie voort te zetten; de sini-partij vindt dat het al bedtijd is. Inderdaad een verschil.

Later komt de redactie weder op de kwestie terug, nu naar aanleiding van het door het Semarangse „Alg. Handelsblad” gepubliceerd schrijven van Generaal Swart, volgens hetwelk men er in Nederland algemeen op rekent dat het wetsontwerp tot vermeerdering van het aantal zetels voor Indonesiërs in den Volksraad door de beide Kamers zal worden aangenomen, doch de uitvoering daarvan zal worden opgeschort, omdat alles gedaan zal worden om de instelling van een Staatscommissie te verkrijgen voor de herziening van de geheele Indische Staatsinrichting.

De redactie wijst er op dat deze meening in overeenstemming is met wat reeds ex-minister Colijn zeide; wie goed opgelet heeft, zal de verschillende pogingen om de wet niet te doen tot stand komen en uitvoeren, hebben opgemerkt: eerst werd aangevoerd dat de tijd er voor nog niet gekomen was, zoodat betoogd werd met het door duizenden geteekend rekest, daarna kwam de bewering dat de bevolking er nog niet rijp voor was, vervolgens kwam de Volksraad-boycott en nu geeft „Het Nieuws v. d. Dag” nog blijk van niet willen opgeven door het Hoofdcomité toe te roepen om niet voorbarig te zijn, terwijl zijn „wacht maar!” duidt op het voornemen om het er niet bij te laten.

De redactie weet hoe langzaam de Regeeringsmachine werkt; zij rekent uit dat, gesteld dat de Staatscommissie in 1929 wordt opgericht, deze haar werk zal hebben voltooid in 1931 en wie weet of het nieuwe ontwerp niet strijdig zal zijn met de eenmaal aangenomen doch nog niet ingevoerde wet.

Zij herinnert in dat verband aan het zoo lijvige rapport der Herzieningscommissie, dat toch na de komst van Minister S. de Graaf door dezen geheel werd terzijde gezet, terwijl een nieuw ontwerp werd aangeboden volgens het vroeger door hem opgemaakte, dat werd aangenomen, ofschoon het vroeger verworpen was.

De redactie hoopt niet dat zoo iets gebeuren zal, doch rekent het zich een plicht deze waarschuwing te uiten, voor het geval het ontwerp op de z.g. Inlandsche meerderheid na aanneming toch onuitgevoerd blijft.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Volkscredietwezen en Volkswelvaart.

Naar aanleiding van de in de laatste jaren op den Dienst van het Volkscredietwezen geoeffende critiek, voor zooverre de volkswelvaart door die instelling beïnvloed is, schrijft Mr. Th. A. Fruin een uitvoerig artikel in No. 6—7 van het „Blaadje voor het Volkscredietwezen”.

Schr. erkent ronduit dat de volkscredietinstellingen slechts in geringe mate hebben bijgedragen tot verhooging der welvaart op Java, doch hij kan niet toegeven dat door reorganisatie a.a. daarin verbetering kan worden toegebracht. De oorzaken liggen z.i. dieper en kunnen van buitenaf niet worden weggenomen. Zij wortelen in het stadium van ontwikkeling van de Javaansche maatschappij en daarmee samenhangenden tegenwoordigen aard van den Javaan. In het kort komen zij hierop neer, dat het economisch motief bij den Javaan over het algemeen nog van ondergeschikte betekenis is en dat in de Javaansche wereld kapitaal slechts in geringe mate nieuw kapitaal voortbrengt.

De Javaan is voorsnog geen economisch

mensch. Of hij het worden zal, durft schr. niet oordeelen. Zeker wel in meerdere mate dan thans maar wellicht niet zoo als de Westerling. Dat is geen critiek in en drukt in geen enkel opzicht stempel van menselijke minderwaardigheid den Javaan. Van Westersche zijde wordt dat wel eens vergeten. Zeer ten onrechte noemt den Javaan dom en lui. Menschen zoowel als ken behooren nu eenmaal tot verschillende ethische typen en juist ten opzichte van het economische is de psyche van den Javaan wel heel anders dan die van den Westerling. Dat is natuurlijk strekt niets nieuws, maar op het gebied van volkscredietwezen wordt dat toch door critici wijls uit het oog verloren. Het verschil in economische geaardheid tusschen West-Europeaan en Javaan is bovendien grooter dan men gewoont wel beseft. De Westerling en vooral de koloniale Westerling zal over het algemeen gaarne elke hoorlijke gelegenheid aangrijpen om rijk te den. Talrijke ambtenaren zouden met liefde in lucratieve betrekking in het particuliere overgaan als zij er de kans toe kregen, ook al zouden zij der moeten werken en andere levensgenoeft moeten opgeven; voorbeelden er van heeft de dagelijks voor oogen. Het omgekeerde wekt bazing. Wie een betrekking met goede geldelvooruitzichten vrijwillig opgeeft voor een armnaarsloopbaan, wordt beschouwd als niet genormaal. Dat typeert de economische gezindte van den kolonialen Europeaan. Kan men zich der een Westersch zakenman of landbouwer ken, die, kans ziende de winsten van zijn bedrijf met behoorlijke middelen, zonder abnorm risico's te vergróóten, daarvan geen gebruik maken? Wij zouden hem, van ons standpunt komen terecht, een dwaas of een sukkel vinden.

Welnu, wat voor ons zoo van zelfsprekend is dat voor den Javaan volstrekt niet. Natuurlijk ook hij liever rijk dan arm en zal hij niet afslaan wat hem in den schoot geworpen wordt. Maar worden staat toch niet in het centrum van zijn langstelling. Loopt men echter achter eenige Inders uit de volksklasse, dan heeft men groote heden over geld of andere economische aangelegheden te hooren spreken. Maar het heeft een oorzaak dan economische belangstelling. Wie arm en voortdurend in geldzorgen leeft, praat meer over geld dan wie ryaal kan leven. Maar die arme Javaan zal gewoonlijk liever armoedig en dan zijn vrijheid opofferen voor een bevestiging van inkomsten gevende betrekking bij een Europees onderneming. Vandaar het bekende verschijnsel dat in de desa loonsverhoging dikwijls tot minder arbeid leidt. Maar ook bij de meer goeuden is iets dergelijks. Bij een buitenonderzoek kwam eenigen tijd geleden bij een tamelijk welgestelde Soendanees. De man was als kleermaker begonnen had o.m. met behulp van leeningen van de afdelingsbank grond gekocht en daarop theetuinen geleegd. Hij was in den loop der jaren goed in stand vooruitgegaan. Driemaal 's maands hield toezicht op de pluk in zijn tuinen. Ik vroeg wat hij de andere dagen deed. „Och mijnheer, ziet U zelf, ik ben thuis en speel wat met mijn kind, aan de kleermakerij doe ik maar zoo nu dan eens wat, als ik geld noodig heb”. Toch de man in de kracht van zijn leven en had hij gelegenheid zijn rijkdom verder te vermeerderen. Zijn economische zin was nog betrekkelijk groot had zich opgewerkt. Maar nu bleek hij dan ook zadigd te zijn. De meeste Javanen zouden zich eens de moeite getroost hebben zich economisch omhoog te werken. Niet uit luiheid, maar uit verschilligheid of gelatenheid. Want dat komt de geringe betekenis van het economisch motief de Javaan aanvaardt gemakkelijker het bestaan dan de Westerling. Dat is overal wel een — geboren — eigenschap van den arme en machtlooze, maar zij wortelt hier bovendien in een zensverschil tusschen Oost en West.

Dat wat het karakter van den Javaan betreft Thans de Javaansche maatschappij. Eigenlijk de volgorde omgekeerd moeten zijn, want de van den individueelen mensch wordt begreep door dien van de maatschappij waarin hij leeft. Kenmerk van de Javaansche wereld is o.m. dat economisch nog weinig gedifferentieerd is, in stadium verkeert dat nog lang niet de economische ontwikkeling van het Westen heeft bereikt. Het nog niet zoo lang geleden dat de Javanen overgend voor hun eigen huishouding produceerden. Ook al wordt thans een meer of minder groot van den oogst te gelde gemaakt, er is nog steeds nauwe persoonlijke band tusschen den mensch en zijn arbeid; men is landbouwer, in eigen werkende voorzoover noodig ter voorziening eigen beperkte behoeften. De onpersoonlijke werksche bedrijven, zonder direct verband met soonlijke behoeften gedreven door bezoldigde ders voor derden kent de Javaansche maatschappij nog niet. Zij beschikt dan ook nagenoeg niet over personen die psychisch geschikt zijn om op te treden als bedrijfsleiders van naamlooze vennootschappen of zelfs maar van coöperatieve verenigingen.

is nog niet kapitalistisch; zij is kapitaalarm, maar weet met kapitaal voorlooppig ook weinig te winnen. Men behoeft kapitaal slechts voor het kleinbedrijf, aan groot- en zelfs maar middenbedrijf is men over het algemeen nog niet toe. De Javaansche landbouwer met veel kapitaal sticht een grootlandbouwbedrijf waarin machines en verbeterde arbeidsmethoden aanwending vinden, maar blijft op de oude wijze op een beperkt terrein kleinbedrijf voeren; de rest van zijn kapitaal legt hij in grond, die hij in huur of deelbouw uitveest. De handel verheft zich zelden boven kleinhandel-, passer- en leundersbedrijf, grootere bedrijven kan men nog niet aan en men gevoelt er niet voor. Javaansche fabrieken bestaan om zoo te zeggen niet. Het resultaat van dat alles is dat kapitaalvorming slechts in geringe mate plaats heeft; men ziet wel kapitaalverplaatsing en (meest tijdelijke) kapitaalaccumulatie in één hand, maar nieuw kapitaal wordt nauwelijks voortgebracht, meest nog in vorm van nieuwe ontginningen, waarvan de vruchten echter spoedig weer door evenredige bevolkingstoename verloren gaan.

Het is duidelijk dat onder deze omstandigheden het niet van weinig beteekenis voor kapitaalvorming welvaartsvermeerdering kan zijn. Het volkscredietwezen beschikt op Java over meer kapitaal dan gezonde basis kan worden uitgeleend. Er bestaat dan ook geen enkele reële behoefte aan nieuwe overheidsbanken naast de bestaande. Credietinstellingen die alleen zouden leenen indien daarvan kapitaalvorming het gevolg zou zijn, zouden hun kosten niet goed kunnen maken.

Schr. beperkte zijn betoog tot nu toe tot Java. Het dat veel ervan niet evenzeer op de buitengedenden van toepassing is, maar toch zijn daar in de streken de economische omstandigheden anders, en leven er volken bij wie het economisch middel van veel grooter beteekenis is dan bij den Javanen. Dat uit zich voor iedereen inzichtbaar reeds hierin, dat bijna overal op de Buitengewesten de winkels van dagelijksche artikelen van den Inlander en ten deele ook de producten van de hand in inheemsche handen zijn, behalve waar men in grooten getale voorkomt: op de koloniale terreinen in de Lampongsche Districten zijn Chineesche warongs en Chineesche opkopers de heerschen op den voet gevolgd. Hetzelfde geldt voor transportwezen; talrijke vrachtauto's op de Buitengewesten worden door Inlanders geëxploiteerd. Er is daar ondernemingsgeest die gelegenheid tot ontplooiing aangrijpt. Atjehsche hoofden in Sigi een moderne, door Schlieper ingerichte, mechanische rijstpellerij begonnen, Karobataks hebben proeven genomen met tractoren voor machinaal telen. In de Karolanden wordt ook door de bevolking in belangrijke mate in geld gespaard. Daar bestaan volkscredietinstellingen die geheel door de bevolking zelf bespaard kapitaal werfden, en die zich ontwikkelen vrijwel zonder Europeesche leiding en onder contrôle-apparaat. Hoewel gelijke wijze georganiseerd en volgens overeenkomstige beginselen geleid als op Java, bereiken de meeste volksbanken in de buitengewesten bevredigende resultaten. Het is duidelijk dat dit niet aan banken ligt, maar aan de omstandigheden waaronder zij werken.

Het bovenstaande, meent de hr. Fruin, moest geleverd worden, opdat duidelijk zij, waarom de Volkskrediet op Java slechts in bescheiden mate toevoert en volkscredietinstellingen of overheid daarvan weinig kunnen veranderen. Verbetering kan slechts uitgaan van het Javaansche volk zelf, door het verlangen ontstaat — en in daden wordt omgezet — om zich door eigen inspanning economisch omhoog te werken. In deze richting ook zullen de voormannen van hun volk werkzaam moeten zijn. Door verbetering te verwachten van nieuwe overheidsdiensten geeft men zich over aan passies en verwaarloost men het eene noodige: werkzaamheid. Want men vergeet niet: veel belangrijker dan welvaartsvermeerdering op zich zelf is de vermeerdering van economischen zin en economische kracht.

De West-Indische Gids.

Inhoud der October-afl. Een heksenproces op St. Eustatius A.D. 1711, door Prof. Dr. L. Knappert. — Biologische aanteekeningen omtrent de Zwarte Vlinder, door Dr. H. ten Kate. — De West-Indische Oorlog op de Arnhemse tentoonstelling, door Dr. F. Snelleman. — Nettelbeck's plannen [tot oprichting van landbouw-ondernemingen in Suriname], door G. J. Staal. — Kaartbespreking, door Dr. H. de Goeje.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De October-afl. opent met een bijdrage van Dr. W. J. Wirz, getiteld „Het oude Nias”, vergezeld van een reeks foto's en teekeningen van den schrijver. — De hr. J. H. B. Jaspers vervolgt zijn geill. beschouwing over het fort „Nieuw Victoria” te Amboina. — Voorts bevat deze afl. bespreking van de volgende boekwerken: W. O. J. Nieuwenkamp. Indische kunst van Ned. O.-I. II. Beeldhouwwerk van Bali. — V. I. van de Wall. De Nederlandsche

oudheden in de Molukken. — Bergenweelde, door M. C. W. Wormser [een boek over Java's bergen].

De Indische Post.

Het Nr. van 1 Sept. vervolgt zijne beschouwingen over de „Nederlandsch-Nationale Partij”, welke waarschijnlijk in Indië wordt opgericht. — Dr. E. H. Hermans schrijft over het „Drama van de Insulinde”. — Onder het opschrift „Pacificator-geweldeenar” hekelt de hr. G. v. L[issa] de debatten in den Amsterdamschen gemeenteraad in zake het monument-Van Heutsz. — Verder bevat dit Nr. o.m. het vervolg der meditaties van een H.B.S.'er over de Indische tentoonstelling te Arnhem.

De Indische Mercur.

No. 40 (3 Oct.). De hr. J. Sibinga Mulder geeft eene beschouwing over „Suriname, de bloedverwant in nood!”, waarvan we vermoeden dat de redacteur der rubriek Suriname in het K. W. er wel een woordje over zal spreken. — Dr. H. C. Prinsen Geerligts schrijft over het verbruik van uit mais bereide glucose in de Vereenigde Staten. — Verder mededeelingen over de groote cultures ter Sumatra's Oostkust (ontleend aan de Mededeelingen der Handelsver. te Medan) en een artikel „Economische wereldpolitiek” overgenomen uit „Korte Berichten”. — Overigens bevat dit Nr. de geregelde rubrieken: Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Financiële berichten en verslagen, enz. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, geneesmiddelen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 17 (1 Sept.). Aardappelkanker, door W. Würtemberger. — Een nieuw tappes voor Hevea-rubberboomen, door A. Zimmermann (met afb.). — Rubber-bestrating. — Over eenige tapproeven bij Hevea Brasiliensis, door Dr. E. A. Häuser (met afb.). — Nieuwe inzichten over de oorzaken van onvatbaarheid van planten voor aantasting door parasieten, door H. M. Quanjer. — Bestrijding van den pisang-boorder door middel van lokaas, door J. L. Froggatt.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (25 Aug.). Eenige reiservaringen op Java en Sumatra, door Prof. Dr. le Cosquino de Bussy. — Klein landbouw. Voor- en nadeelen van teelt, door W. A. Schrauwen. — De aanslagen in het Soekaboemische.

De Tropische Natuur.

De Sept.-afl. bevat twee geill. bijdragen, nl. van D. F. van Slooten over het geslacht Dipterocarpus en van J. Olivier over de levenswijze en gewoonten van de wilde zwijnen op Java.

Zending.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingwetenschap. Deel 72, 3e Stuk. Geschiedenis der Zending op het eiland Halmahera (vervolg). — De gemeente zich openbarende in Zendingdrang, door B. J. C. Snijders. — Is het beslist noodig dat een zedeling overtuigd is van de superioriteit van zijn boodschap? door H. Frinck. — Het zegenen der buffels in Bada (Celebes), door J. Woensdregt. — Belangrijke verschijnselen op zendinggebied.

De Banier. 23 Aug. '28. Tapanoeli en de Roomsche-Katholieken.

Korte Berichten voor Landbouw, Nijverh. en Handel.

Uit den inhoud van No. 34 (24 Aug.). De in- en uitvoer van Java gedurende het eerste halfjaar van 1928. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1928 (slot). — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1928 (slot in No. 35).

Inter-Ocean.

Inhoud der Mei-afl. voor zoover deze op Indië betrekking heeft: Back of a cup of tea by Ch. de Cock-Wheatly (with ill.). — Papadajan, by M. Oostwood-Wydenes (with ill.). — An artist in Java, by Jan Poortenaar (with ill.). (De laatste bijdrage is ontleend aan „The Asiatic Review”).

* *

Oost en West in Nederlandsch-Indië, door Ir. W. F. Staargaard. (Haarlem, H. D. Tjéenk Willink).

H. N. van der Tuuk. Maleisch leesboekje. (VIIe stukje), bevattende vier Maleische vertellingen en het verhaal van Bibi Sabariah. Nieuwe uitgave. (Leiden, E. J. Brill).

Rijks Ethnografisch Museum te Leiden. Verslag van den Directeur (Dr. H. H. Juynboll) over het jaar 1927 ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

Spraakkunst en taaleigen van het Maleisch, door J. Kats. Deel I. Inleiding. 3e geheel ongewerkte druk. Met ill. (Weltevreden, N.V. Boekhandel Visser & Co.).

De kindersterfte ter Oostkust van Sumatra, door B. M. van Driel (Bulletin Bond van Geneeheeren in Ned.-Indië, No. 228).

Lali Djiwo, door M. O. W. Met ill. (Eigen Haard, 29 Sept. '28).

Het rapport van den Sumatra-opstand, door J. D. L. le Febvre (Socialistische Gids, 1928, II, bl. 162).

Oost-Indische muziek, door M. Dijk. Met ill. (Ons eigen Tijdschr. VI, No. 10. bl. 306).

Noto Soeroto, door P. H. Ritter Jr. Met portret (De Hollandsche Revue, 1928, bl. 708).

Het hypotheekwezen in Nederlandsch-Indië, door M. A. J. Kelling. (Bandoeng, N. V. Drukkerij v.h. A. C. Nix en Co.).

Aanwijzingen tot het verzamelen en prepareren van zoölogica. Uitgegeven door het Zoölogisch Museum, Buitenzorg. I. Gewervelde dieren. 2e druk. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Suriname.

De West van 11 Sept. schrijft:

De Algemeene jaarvergadering van aandeelhouders, gevolgd door de vergadering van commissarissen van de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij werd heden gehouden in het hoofdkantoor der Maatschappij te Paramaribo.

De heer O. M. de Munnick presideerde de beide vergaderingen en legde de door de hoofdboekhouding te Philadelphia opgemaakte en door den Penningmeester aldaar ondertekende Balans met Winst- en Verliesrekening over. Hij deelde den aanwezigen mede, dat, alhoewel het jaar 1927 het elfde boekjaar was sedert de oprichting der Maatschappij, het toch pas het eerste boekjaar is, waarin de fabriek heeft gewerkt na de voltooiing in December 1926.

In het afgelopen boekjaar hadden 68 schepen Moengo bezocht om bauxiet te laden, welke schepen totaal 174.812 metrieke ton vervoerden. Van deze 68 schepen voeren 62 naar New Orleans, 3 naar Norfolk (Virginia) en 3 naar Port Alfred (Quebec, Canada). Het bleek dat de schepen in 4 tot 6 uur geladen konden worden, aangezien de laadrichting op Moengo maximum 600 ton per uur in staat is te laden. Het is daarom reeds meermalen voorgekomen dat schepen, welke in ballast aankwamen, binnen 48 uur het lichtschip weer geladen met bauxiet passeerden op weg naar Amerika.

Gedurende het gansche jaar heeft de fabriek met succes gewerkt, althans storingen van belangrijken aard kwamen niet voor. Enkele malen moest worden gestopt, aangezien de silo geheel gevuld was en van deze rustperiode werd gebruik gemaakt om enkele kleine reparaties te verrichten of veranderingen aan te brengen, welke gewenscht bleken.

Gedurende dit eerste bedrijfsjaar varieerde de kostprijs nogal aanzienlijk en bereikte zelfs het cijfer van f 15.12 per ton. Deze schommelingen zijn natuurlijk niet te vermijden bij een nieuwe installatie, waar bij het dienstdoende personeel nog de noodige training ontbreekt. Het thans loopende bedrijfsjaar geeft hoop op werkelijk betere uitkomst, aangezien de productiekosten tot op heden niet meer zulke schommelingen vertoonen, terwijl dit jaar ook, naar alle waarschijnlijkheid, meer dan 200.000 ton zullen worden verscheept.

In begin November verliet de Amerikaanse bedrijfsleider en expert de kolonie en sedert dien heeft de staf geheel uit Nederlanders bestaan, terwijl de leiding van het bedrijf op Moengo in handen werd gelegd van den heer ir. R. A. Jetten.

De nog af te werken constructies, zooals het verplaatsen en verbeteren van de reparatiewerkplaats en het bouwen van een nieuw modern kantoor werden aan het einde van het afgelopen jaar ter hand genomen en in het begin van 1928 voltooid. Momenteel staat nog op het programma het bouwen van een nieuw hospitaal, waarvan de bouw werd uitgesteld wegens diverse omstandigheden. Naar alle waarschijnlijkheid zal in 1929 tot dezen bouw worden overgegaan, indien althans de meergeroemde omstandigheden uit den weg zijn geruimd.

Op de commissarissen-vergadering werd het bestuur verkozen als volgt: W. C. Neilson, president; Harmon Lewis, eerste vice-president; ir. D. M. de Munnick, tweede vice-president, tevens directeur-beheerder in Suriname; Frank B. Cuff, penningmeester en assistent-secretaris; J. Poot, secretaris en assistent-penningmeester (tijdelijk waargenomen door den heer F. D. van den Broek).

* *

In hetzelfde nummer van De West vinden wij een merkwaardig bericht. Naar aanleiding van de benoeming van brigadier generaal Sir Gordon Guggisberg, die Gouverneur van de Goudkust is ge-

Wissel In- en Verkoop	Hollandsche Bank voor West-Indië Heerengracht 471 AMSTERDAM Tel. 31290 en 35290 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5098	Incasseeingen
Credietbrieven		Handelsinformaties
Telegrafische		Rembours- en
Uitbetalingen		Document.-Credieten

weest, tot Gouverneur van Britsch Guiana, ontleent het blad n.l. aan het te Londen verschijnend weekblad *West Africa*, de mededeeling van A. A. Mc. Millian Moll, die vroeger in Britsch-Guiana had gewoond, dat daar in het dorp Bajot Ville, een Afrikaansche nederzetting, door de meerderheid der bewoners het *Yoruba*, een West-Afrikaansche taal, wordt gesproken. Die bewoners moeten dan later uit Afrika geëmigreerden zijn, want de afstammelingen van de in den slaventijd aangevoerde negers kennen de Afrikaansche talen niet meer.

* *

Naar aanleiding van de ook in dit blad medege-deelde berichten van de *Vossische Zeitung* over de voorgenoemen Duitsche ondernemingen in Suriname, heeft de Berlijnsche correspondent van *De Telegraaf* een onderhoud gehad met den heer Hahl, de leider van het Duitsche syndicaat, die vertelde dat de plannen niet zijn opgegeven, doch dat de kwestie der financiering daarbij een groote moeilijkheid is. „Er worden onderhandeling gevoerd over een plan, om de vorderingen op het Duitsche rijk, van hen, die tijdens den oorlog door de likwidatie hunner bezittingen in het buitenland schade hebben geleden in Nederland te verdisconteeren, ten einde dus contante middelen te verkrijgen.

De besprekingen ter zake schieten evenwel niet hard op en het is nog ten eenenmale onzeker, of zij tot een positief resultaat zullen leiden. In Duitschland zelf is het vereischte kapitaal, dat minstens f 500.000 zou moeten beloozen — een bedrag dat bovendien gedurende de eerste zes à zeven maanden geen rentie zou kunnen afwerpen — niet bijeen te brengen.

De heer Hahl deelde verder mede, dat hij de leiding van het syndicaat niet aan Nederlandsche belanghebbenden heeft overgegeven, zooals de *Vossische Zeitung* meldde en door welk bericht de indruk werd versterkt, dat het syndicaat zich geheel van de betreffende plannen zou hebben afgewend, doch de heer Hahl heeft, juist ter vergemakkelijking van de onderhandelingen in Nederland over het bijeen brengen van het vereischte kapitaal, gemeend de leiding te moeten overdragen aan die heeren van het syndicaat, die in Nederland gevestigd zijn. Dit is op grond van zijn eigen voorstel geschied.

Het door deskundigen in Suriname ingestelde grondig onderzoek vatte de heer Hahl aldus samen, dat Suriname door de schadelijke insecten, die in het verleden opgetreden zijn en nog optreden, een ernstigen slag heeft gekregen en nog steeds onder deze vijanden der cultures heeft te lijden. Kans op succes biedt slechts de cultuur van suikerriet en die van Liberia-koffie. De cultuur van suikerriet echter is uitgesloten, in verband met het daarvoor vereischte groote aanvangskapitaal. De cultuur van koffie daarentegen schijnt rendabel te zijn voor de kleine, middelsoort en groote ondernemingen, mits het benoedigde aanvangskapitaal aanwezig is. Iedere arbeid is evenwel op de voorwaarde gebaseerd, dat de door de Nederlandsche regeering met goedkeuring van het parlement op 14 Februari j.l. gedane toezegging gehandhaafd blijft, om arbeidskrachten uit Java gratis beschikbaar te stellen (d.w.z. dat de Nederlandsche regeering de kosten van overtocht voor haar rekening neemt). Suriname is een zuiver tropisch gewest. Malaria komst er voor, doch de vorm ervan moet niet kwaadaardig zijn. Reeds op grond van zijn klimaat leent Suriname zich niet voor een bewerking van den grond door kleine farmers door hun eigen arbeid. De Nederlandsche regeering staat welwillend tegenover Duitschen kolonialen arbeid in Suriname.”

* *

Op 5 October werd te Amsterdam opgericht de naamlooze vennootschap West-Indische Compagnie. De vennootschap stelt zich ten doel meer in het bijzonder den handel in West-Indische houtsoorten en de meest gezochte producten in dit gewest voor den verkoop in het moederland en Europa te bevorderen. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt f 500.000, waarvan geplaatst f 100.000. Als oprichters worden genoemd de heeren T. H. van Hattum, directeur van de N.V. Solleveldt, van der meer en van Hattum's Stoomvaart maatschappij te Rotterdam, Joh. J. F. de Freese, directeur van de Europeesche Bank en Handelsmaatschappij te Amsterdam en mr. F. W. D. C. A. van Hattum, advocaat en procureur te Amsterdam.

* *

Naar *De West* verneemt, zullen voor de gouvernementskantoren gelijke kantooruren worden ingevoerd, namelijk van zeven tot half twee. Op dit oogenblik is er geen uniforme regeling op dit punt. Enkele kantoren, die krachtens bestaande regeling in de droge maanden om één uur des middags mogen sluiten, zooals de gouvernements-secretarie, parket, openbare werken, enz. zullen dit jaar voor het laatst van die regeling profiteren. Voortaan blijft gedurende het geheele jaar de kantoor-tijd van zeven tot half twee.

* *

De Nederlander (Den Haag) van 3 Oct. schrijft: „Het vorig jaar is het hoofd der Chr. school te Nieuwolda benoemd tot inspecteur van het Protestantisch Zendingsonderwijs in Suriname. Ofschoon hij daarom nimmer gevraagd heeft, bleek aan verschillende ingezetenen van zijn laatste woonplaats hier te lande, dat het den heer Smelik bij zijn arbeid voor de Broedergemeente in het donkere Suriname soms ontbrak aan geld om in sommige gevallen steun te verlenen, waartoe de kas der Broedergemeente niet in staat was. Met het oog op deze omstandigheden hebben een groot aantal inwoners van Nieuwolda onder leiding van den Ned. Herv. pred. ter plaatse een bazar georganiseerd, waarvoor zij tot zelfs uit Amerika, Oost- en West-Indië bijdragen mochten ontvangen.

Donderdag wordt deze bazar geopend met een toespraak van den heer Bielke, oud-zending op Suriname.”

* *

De directeur van de Surinaamsche bank te Paramaribo, mr. A. van Traa, die thans met kort verlof in Nederland aanwezig is, zal bij zijn terugkeer in Paramaribo in genoemde hoedanigheid als vertegenwoordiger van den Ondernemersraad voor Suriname optreden.

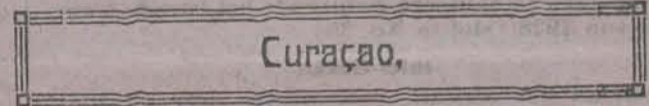
* *

De N. R. Cl. van 6 October, Ochtendblad B. schrijft: „Professor Snikers te Riga heeft een ter dood veroordeelden moordenaar met diens toestemming met lepra-bacillen besmet om wellicht het nog onopgeloste vraagstuk der lepra-besmetting een stap nader tot oplossing te brengen. De straf van den moordenaar is in gevangenisstraf veranderd en de professor, een bekend lepra-onderzoeker, hoopt hem nu te kunnen observeeren en, bij eventuele ziekte, te genezen.”

Wij meenen, dat een dergelijke proef reeds eerder is genomen. Een bezwaar daarbij is, dat de ziekte soms eerst vele jaren na de besmetting uitbreekt.

* *

Op 29 September heeft te 's-Gravenhage de uitwisseling plaats gehad van de akten van bekrachtiging van het op 4 November 1913 tusschen Nederland en Chili gesloten Consulaire Verdrag betreffende de toelating van consulaire ambtenaren van Chili in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao. (Zie Staatsblad 1928, no. 289). (St.ct.)

Wn. Gouverneur Mr. Van Dijk.

De wn. gouverneur is officieel en officieus hartelijk verwelkomd. Uit de rede van Mr. De la Try Ellis, in wiens handen als ondervoorzitter van den Kolonialen Raad de heer Van Dijk den eed aflegde, stippen wij aan:

„Alhoewel de Raad tot dusverre niet de eer gehad heeft U in zijne openbare zitting te zien verschijnen, komt U niet als een vreemde in deze vergaderzaal, aangezien de afdelingen meermalen het genoegen gehad hebben U in haar midden te ontvangen in bijeenkomsten, waar nauwere aandraking mogelijk was, en waar eerbied voor de wet en tact steeds Uw optreden en betoog kenmerkten.

Voelt U de volle verantwoordelijkheid van de zware taak, welke U op de schouders is gelegd, op 's Raads medewerking — het is mij aangenaam U op dit plechtig oogenblik daarvan de verzeke-ring te mogen geven — op 's Raads medewerking zult U nimmer tevergeefs een beroep doen.

Slechts kort is U in dit gewest, doch Uw werklust en Uwe absolute integriteit, twee sieraden van

een rechterlijk hoofdamtenaar, schenken u hechten en deugdelijken grondslag aan het voornemen van een bewindsman zoo noodig vertrouwen van zijde van den Raad”.

En de *Amigoe* schrijft: „Wij kunnen niet anders dan Z. E. Dr. Van Dijk van harte gelukwensen met deze hooge onderscheiding en met dit groot blijk van vertrouwen door de Regeering van het Moederland in Hem gesteld; maar wij mogen ook wel de kolonie gelukwensen met deze benoeming.

Want Mr. Van Dijk heeft zich in den korten tijd van zijn verblijf alhier, doen kennen als een man van krachtadig initiatief, een die 't wil meent met Curaçao en zijn bevolking”.

Het Handelsblad.

Het Amsterdamsche „Algemeen Handelsblad” dat zich in den regel nog al ver van de *Telegraaf* weet te houden, schijnt denzelfden kant uit te gaan als wij verleden week van dat blad signaleerden.

Het avondblad van 3 Oct. bevatte het volgende bericht:

„De Koloniale Raad heeft met algemeene stemmen een voorstel aangenomen van het lid Maduro om aan de regeering te verzoeken een oorlogsschip te stationeeren op Curaçao, met het oog op de woelige toestand in Venezuela (men herinnert zich, dat onlangs in het Nederlandsch gouvernement een aantal revolutionairen werd aangehouden, die van Venezuela gevlucht waren naar Aruba) en met het oog op de noodzakelijke bescherming van de enorme belangen der op Curaçao gevestigde ondernemingen.

De Raad noodigde den gouverneur uit, dit verzoek telegrafisch te willen overseinen.”

Verscholen als het stond tusschen Surinaamsche berichten, ligt de veronderstelling voor de hand dat het aan Surinaamsche bladen ontleend is. In tusschen had men het kunnen vinden in de *Amigoe di Curaçao* van 11 Aug. l.l., die juist een maand vóór de plaatsing van dit bericht op de redactietafel van het *Handelsblad* moet hebben gelege-
Wanneer zullen onze groote bladen toch een deskundige Curaçao-redacteuren krijgen?

Maling aan de juristerij?

De gedachte, en misschien ook de uitdrukking zelf, is van het Kamerlid Schaper. Zij, en alle wat daarvan een gevolg is, moet den jurist geweldig hinderen. Maar ook zonder jurist te zijn, kan men er aanstoot aan nemen, dat volgens de laatste mailberichten de ongestudeerde en ongegraderde advocaat-generaal belast is met de waarneming van het ambt van procureur-generaal. Tenzij men meent, dat dit ambt zoo verworden is, dat daarvoor weinig of geen juridische kennis noodig is, maar dat zal nog wel niemand beweren. Zelfs wanneer geen der in de kolonie aanwezige meesters in rechten zich beschikbaar zouden hebben gesteld, wat wij niet weten — zou deze daad niet verdedigbaar zijn. Waar nu reeds langer dan een maand de betrekking open is, en dit zich liet aanzien, was er alle reden, in dat geval iemand uit Holland of Indië te laten overkomen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Het geslacht Van Starckenborgh.

Wanneer dit, naar wij meenen, nu op Curaçao uitgestorven geslacht, zich daar gevestigd heeft is ons niet bekend. Een negatieve aanwijzing is, dat Hamelberg den naam niet noemt onder de brandstijting van Cassart in 1713, noch op de lijst van familiegelden en zwarte hoofdgelden der ingezetenen uit 1735. Dat de naam niet voorkomt op uittreksels der ondertrouw- en trouwregisters van de Gereformeerde kerk 1714-1722 (Vijfde jaarverslag van het Curaçaosche geschiedkundig genootschap) zegt niets, want de Van Starckenborgh waren blijkbaar Luthersch.

Misschien moeten wij den Curaçaoschen stamboom vater zoeken in den assistent Bernard van Starckenborch, van wien Hamelberg mededeelt, dat gouverneur Gales (1738-1740) hem in arrest zette, omdat hij den kapitein-luitenant Bernard niet beleefd genoeg zou hebben gegroet. Een lijknamige komt in 1767 voor als magazijnwaagmeester. In het doopregister der Lutherse kerk op Curaçao komt het volgend jaar een weduwe van Bernardus van Starckenborg, Petronella Druske, voor, die getuige is bij den doop op Februari 1768 van Sara Druske van Starckenborg, dochter van Sigismundus Druske van Starckenborg (waarschijnlijk een zoon der weduwe) en Cielia Dorothea Schotborg.

Het meest bekend is de fiskaal Mr. Petrus Bernardus van Starckenborgh, over wien Euwens in *West-Indische Gids* 1924/5 uitvoerige levensbijzonderheden heeft meegedeeld, die van 1819-1821 waarnemend gouverneur van Curaçao is geweest. Hij was geboortig van Utrecht en in 1773 als advocaat op Curaçao gekomen.

Hij had een broer Jan Nicolaas, die in 1767 van drig der militie was, en wellicht in 1795 bij de

14 Oct. 1928, N°. 41.

avenopstand tijdelijk majoor van het garnizoen was, gehuwd met Johanna Pletz.

Uit den Verren Vreemde.

Italië's expansie-politiek.

Den 2en Augustus is tusschen Italië en Abessynië een verdrag van vrede en vriendschap gesloten. De beteekenis ervan moet gezien worden in het kader der buitenlandsche politiek, die Italië eral naar een afzetgebied voor zijn producten, mede naar ruimte voor zijn overbevolking doet zien.

In Augustus nu heeft Italië een overeenkomst afgesloten, waardoor het een automobielweg kan trekken van Assab, Italiaansche haven in den noordelijken hoek van de Rode Zee, naar Dessy, een provinciale hoofdstad halverwege Addis Abeba, de abessynische hoofdstad. Italië zal de kosten draagen van Assab tot aan de grens van Abessynië, dit laatste Rijk die tot Dessy, terwijl het plan den weg de toekomst doortrekt tot Addis Abeba.

Terwijl, naar het heet, in Europa pogingen worden aangewend om de spanning tusschen de staten te temperen, laat 't zich aanzien dat de strijd van de invloedssferen in Afrika, door de verdeeling van den grooten oorlog, niet tot stilstand is gekomen.

De nieuwe Chinese grondwet.

De Koemintang heeft 4 Oct. de nieuwe grondwet van de Republiek China afgekondigd. De belangrijkste bepalingen zijn: De nationale regering zal bestaan uit vijf organen: het uitvoerend, het wetgevend, het rechtsprekkend, het onderzoekend en het controleerend bevoegd. Het uitvoerend bewind zal het hoogste regeeringsorgaan zijn; het wetgevend bevoegd zal bestaan uit 49 tot 99 leden, door de regering benoemd.

kozen. De regeeringspresident zal de regering vertegenwoordigen bij de ontvangst van diplomaten en de uitoefening van de officieele functies. Hij zal tevens bevelhebber zijn van de strijdkrachten te land en ter zee.

De regeeringszaken zullen worden geleid door een raad van state, onder leiding van den regeeringspresident. Alle wetten en besluiten, krachtens een beslissing van den raad van state afgekondigd, zullen door den regeeringspresident en de presidenten van de vijf regeeringsorganen worden geteekend.

Het uitvoerend bewind zal de ministeries benoemen en kan commissies voor uitvoerende aangelegenheden instellen. De raad van state krijgt de bevoegdheid om te beslissen over alle besluiten, genomen door het wetgevend orgaan en die uit te vaardigen.

Billiton op Java.

Dat een Fransch blad Billiton op Java laat zoeken is te begrijpen; voor menig Franschman is het begrip Nederlandsch-Indië teruggebracht tot het begrip Java, hij kent alleen dezen laatste naam. Maar dat La Dépêche Coloniale de fout begaat, gaat de perken van het „wel te verwachten” loch te buiten. In haar nr. van 27 September maakt zij, onder het hoofd: Les troubles ouvriers à Java, melding van de ongeregelheden onder de Chineesche arbeiders op Billiton.

Het evangelie van den Koran.

Het bekende Berlijnsche socialistische blad Vorwärts heeft bijzonderheden gegeven over een te Berlijn, in het Humboldt-Haus, gehouden lezing, door Mohamed Ali, die in Britsch-Indië een politieke rol gespeeld heeft en een vooraanstaande figuur in de Muzelmansche wereld is.

Wij ontleenen aan het verslag de volgende door Mohamed Ali ten beste gegeven stellingen: God heeft de menschen geschapen, maar de duivel heeft de naties geschapen.

Wij, Muzelmannen in Indië, zijn alleen nationalist geworden doordien wij onder vreemd juk leven.

Gedreven door den Volkenbond, die nog geen gemeenschap van volken is, helt Europa tot het internationalisme over. Daarentegen, verwijderen de Muzelman-volken zich van de internationale gedachte om zich in het nationalisme te storten.

De Koran is meer communistisch dan Karl Marx; een der verzen luidt: De menschheid is een gemeenschap.

De menschen hebben tot nu toe slechts materielen vooruitgang weten te bereiken. Voor de zielen is niets gedaan.

Als slotsom paste hierbij aan: Het evangelie van Mahomed is het eenige dat den mensch zijn plicht voorhoudt.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

INDISCHE LEERGANG.

Indische Leergang 1928. Voorloopige data: Donderdag 15 Nov., Dr. W. v. Bemmelen: Aardbevingen.

Vrijdag 23 Nov., J. C. Lamster: Nias. Dinsdag 27 Nov., 4 en 11 Dec., Prof. G. Gonggrijp: Economische toestand.

Men kan zich nog schriftelijk opgeven tot uiterlijk Zaterdag 20 October, bij den heer J. C. Baars, post-giro 93038.

Leden van onze afdeling!

Het aantal deelnemers voor dezen leergang was tot nu toe bedroevend laag: elf leerkrachten en twaalf anderen. Dat is toch werkelijk jammer! In overleg met den Secr. van het Comité van lezingen en leergangen van het Kol. Inst. is de inschrijving nog opengesteld tot uiterlijk 20 Oct. a.s.

Wijst in uw omgeving eens op dezen leergang. f 2.— cursusgeld voor leerkrachten bij elken tak van onderwijs en leden van V. U. en O. en W. en f 3.— voor andere belangstellenden. Helpt mede, dat de post me een regen van giro-biljetten bezorgt..... en werft leden!!!

De Secretaris,

J. C. BAARS.

Afdeling Nijmegen.

VOORDRACHTEN MET LICHTBEELDEN.

Zaterdag 20 October 1928, 's namiddags half drie, vertooning van luchtfoto's en den K.L.M.-film, toegelicht door den Luchtvaart-deskundige, den heer Elout, in het Olympia-theater in de Lange Burchtstraat te Nijmegen.

Leden kunnen aan het Olympia-theater over twee toegangskarten beschikken. Begunstigers kunnen één toegangsbewijs bekomen.

Meerdere toegangsbewijzen zijn de verkrijgen tegen de gewone matinee-prijzen.

Vrijdag, 16 November, 's avonds acht uur in den grooten foyer van den Stadsschouwburg, een voordracht met lichtbeelden door den heer J. C. Lamster, conservator van het Museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Onderwerp: Atjeh vóór en na de Pacificatie.

Leden hebben het recht van één introductie.

Tusschen 6 en 25 December — op een nader aan te geven plaats en tijd — een voordracht met lichtbeelden over: Het Irrigatie-wezen in Ned.-Indië en den invloed daarvan op de ontwikkeling van de Inlandsche Maatschappij.

Nadere mededeelingen volgen in het K. W.

Leden van O. en W. hebben gedurende het geheele winterseizoen, tegen verminderden prijs, toegang tot het balkon van het Olympia-theater op de matinee's, waar wetenschappelijke films worden vertoond.

Nijmegen, 10 October 1928.

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. „NEDERLAND”.

Het Agentschap van de Stoomvaart-Mij. „Nederland”, de Firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boot-trein van het s.s. „Koningin der Nederlanden”, hetwelk 12 October a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag-morgen 13 October 1928 om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor te Den Haag aankomen zal.

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Ned.-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

- a. onderwijzer en onderwijzeres bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakke;
b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakke en akte wiskunde l.o. of de middelbare akte K¹, of hoofdakke en akte landbouwkunde l.o., of hoofdakke en twee der bij-akten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakke en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch);
c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs:
1. Nederlandsche taal;
2. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsch A met eene andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven);
d. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder één ervaren chirurg, een physioloog en 2 psychiaters (dienstverband 3 of 5 jaren; ook vrouwelijke artsen kunnen mededingen);
e. leeraar-apotheker bij de apothekersassistentenschool te Weltevreden;
f. natuurwetenschappelijk technisch ambtenaar (scheikundig ingenieur) bij den Dienst der Volksgezondheid;
g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
h. veearts bij den Veeartsenijkundigen Dienst;
i. predikant bij de Protestantsche kerken;
j. petrograaf (mijnningenieur) bij den Dienst van den Mijnbouw;
k. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Ned.-Indisch recht komen in aanmerking);
l. gegradeerd adjunct-accountant bij den Belasting-accountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);
m. accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;
n. gediplomeerd hoofdopzichter voor het mijnen; magazijn en gediplomeerd opzichter 1ste klasse voor de periscopwerkplaats en het Drägermagazijn van het Marine-Etablissement te Soerabaja (alleen oud-torpedomakers komen in aanmerking);
o. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);
p. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten of tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder a t/m n), en tot afdeling C (voor de betrekkingen onder o en p).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

- Dr. A. Geesink, Gouv.-arts (chirurg) bij den D.V.G., Breedeweg 22, Amsterdam (O.)
Mej. R. Duque, Verpleegster 1e kl. b. d. D.V.G., N. Keizersgracht, Amsterdam.
Mej. C. van Tijn, Idem als voren, Ruijsdaelstr. 97 II Haarlem.
J. Eisenberger, Warmundastraat C 25, Warmond;
G. M. Laarman, Verhulststraat 98, 's-Gravenhage;
beiden administratief ambtenaar b. h. Binnenlandsch Bestuur.
L. A. de Groot, Gennep;
J. H. van Wetering, Lindeplein 1, Heerlen;
H. Mink, Holsloot (gem. Sleen);
C. A. van der Laan, Nieuwstraat 12, Beverwijk;
allen onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O.
M. Bremer, Onderwijzer 2e klasse bij het O.L.O., Fraw v. Mierrisstraat 103hs, Amsterdam.
A. S. Zoeter, Onderwijzer 2e klasse bij het O.L.O., Elle woutsdijk.
W. Haug, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.L.O., Bleekerssingel 23, Gouda.

HENNY & Co.

Anna Pauownastraat 62a
DEN HAAG

36910
31144

5881

**EFFECTEN
PROLONGATIEN
WISSELZAKEN**

Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

UTRECHT

CHRISTELIJK LYCEUM

MET INTERNAAT te Zeist.

(Gymnasium en Hogere Burgerschool ook met economisch literaire afdeling)

School- en kostgeld (internaat) samen f 1000. — à f 2000. —, progressief of naar gelang van het inkomen.

Aanmelding voor het Lyceum bij den Rector DR. H. A. WESTSTRATE, Prins Hendriklaan 16, Zeist; en voor het Internaat bij de Directie. Uitvoerig prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Betekent: Toezicht Op Kinderen Uit Nederlandsch Indië.

TOKUNI zoekt voor kinderen uit Indië een geschikt gezin in Holland, is een financiële tusschenschakel tusschen de ouders in Indië en de pleegouders in Holland, controleert het gezin en het Kind, zorgt voor het kind, ook in de vacaties, houdt geregeld briefwisseling met de ouders in Indië en staat de pleegouders bij in alle ernstige gevallen, het kind betreffende. Haar vertegenwoordigers in Indië worden telegrafisch op de hoogte gehouden van zeer ernstige gebeurtenissen, het kind betreffende.

Alle inlichtingen kunnen worden gegeven door de vertegenwoordigers Prof. Dr. J. H. Boeke, Adviseur van het Volkscredietwezen te Weltevreden, J. H. Nieuwenhuys, Resident van Soerakarta te Solo, Dr. J. G. J. A. Maas, Medan, J. H. Perret Gentil, Willemstad, Curaçao, en door den Directeur van TOKUNI, tevens Directeur van de Maatschappij „ZANDBERGEN” te Amersfoort.

ZANDBERGEN.

Instelling tot opvoeding door middel van gezinsverpleging van kinderen zonder onderscheid van leeftijd, stand en gezindte, die het ouderlijk huis moeten missen.

Steunt deze nuttige instelling door Uw lidmaatschap (f 5.— p. j.) of als begunstiger (f 2.— p. j.)
DIRECTEUR Jhr. W. A. ORTT. AMERSFOORT.

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- Mej. G. M. Chr. Adams, Commies b. h. Alg. Proefstation voor den Landbouw te Buitenzorg, Laan Copes van Cattenburch 74 te 's-Gravenhage.
- A. Michiels, Werkmeester b/d dienst der Staatspoor, Meezenlaan 41, 's-Gravenhage.
- J. Jongeboer, Ondercommissaris van Politie, Anthonistraat 19, Rotterdam.
- W. C. L. Verwoord, Commies b/h Departement van Financiën, White Hotel, Av. Marie-José 152, Brussel.
- J. F. H. Willems, Hoofdcammies b/d Algemeene Rekenkamer, White Hotel, Av. Marie-José 152, Brussel.
- H. A. Overeem, Onderwijzer 1e kl. bij het O. L. O., Boulevard 100a, Arnhem.
- S. L. Oostmeijer, Adj.-Inspecteur bij de Algemeene Politie, van Boetzelaarlaan 91, 's-Gravenhage.
- W. F. Meijer, Beheerder 1e kl. bij den Landspandhuisdienst, Ohmstraat 124, 's-Gravenhage.
- H. R. Swensen, wnd. Boekhouder 1e kl. bij de Weeskamer, Begoniastraat 293, 's-Gravenhage.
- A. C. M. Jansen, Controleur 1e kl. bij het B. B., p/a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
- Mr. J. J. Raaff, Voorzitter van den Landraad te Djember, Oosterpark 47, Amsterdam.
- L. Ch. Francke v. Cleve, 1e commies b. h. Departement van Oorlog, m. i. v. 15-10-1928, Lijsterberplein 1, 's-Gravenhage.
- D. Beijerinck, Controleur b. d. Dienst Opiumregie Malang, Sweelinckstraat 79, 's-Gravenhage.
- J. A. Lagas, Hoofdamt. ter besch. Dir. v. Gouv. bedrijven, Iepenroodestraat 2, Haarlem.
- G. A. M. Loya, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Staringstr. 5, Nijmegen (correspondentieadres).
- Mej. P. v. Dijk Bick, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Valkenboschkade 386, 's-Gravenhage.
- P. Tafeloff, Adj.-insp. v. Financiën te Weltevreden, p. a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.
- M. van Loon, Adm. b. h. Dep. v. Gouv. bedrijven, Larixlaan 15, 's-Gravenhage.
- J. H. Duijverman, Hulprediker, belast met de vereenigde opleiding v. kweekelingen v. Inf. leeraars te Amboina, Hotel „Pomona”, Molenstr., Den Haag (voorloopig).
- A. Versloot, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Pernis, De Heij 32, na 14-10-1928: Axelschestraat, Terneuzen.
- F. Engel, Hoofdopz. Waterstaat en 's Lands B.O.W., tot 1 Nov. 1928: Galvanistr. 23, Den Haag, daarna: Gr. Hertoginnelaan 222.
- A. J. M. Bakker, Off. v. Gezondheid 2e kl., p.a. Dhr. Bakker, Vreeburg, Utrecht.
- B. P. de Vries, Molenstraat 70, Leeuwarden;

- G. Wiersma, Kromme Nieuwe Gracht 32, Utrecht;
- M. A. M. Bouman, Markt 10, Gorinchem; allen 1e Luitenant der Infanterie.
- J. H. Krabbenbos, Ant. Duyckstr. 60, 's-Gravenhage.
- D. van Kempen, 2e Schuytstraat 239, 's-Gravenhage; beiden Kapitein der Infanterie.
- W. van der Poel, Majoor der Inf., Korevaerstraat Leiden.
- J. J. Houmans, Onderluit. Magazijnm. Art., Maastricht 43, Amsterdam.
- J. F. G. van Bolderik, 1e Luit. der Art., Evertsenstraat 5, Nijmegen.
- S. W. Holm, Off. v. Gez. 1e kl., Heerenlaan 23, Zeist.
- W. H. Reterink, Kap. der Inf., Lange Kerkstr. 3, Groningen.
- A. J. Span, Onderluit. apoth. ass., v. Bokelstraat Utrecht.
- Dr. M. Erber, Off. v. Gez. 2e kl., Kloosternenberg Wien, Albrechtstrasse.
- Dr. N. Gzywa, Off. v. Gez. 2e kl., Walfschgasse Wien I.
- Ch. Tjeenk Wilink, Kap. der Art., Ruygrocklaan Den Haag.
- J. Debus, Maj. Top. dienst, Galileistraat 98, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

- Mej. A. N. T. F. v. Davelaar, commies-redacteur b. Dep. v. Justitie, Valeriusstraat 31, 's-Gravenhage.
- O. H. Gobée, Opperhoutvester b. d. dienst v. h. Boswezen, IJsseldijk 58, Kampen.
- J. van der Neut, Mijnbouw. techn. amt. b. d. Mijnbouw, p. a. W. v. Veen te Veur.
- J. J. G. Kruseman, Ass.-resident van Padangsidipoean, Lage weg 6, Zeist.
- C. H. Bogaard, Controleur 1e kl. b. d. Pandhuisdienst, Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
- Dr. P. J. S. Cramer, Dir. v. h. Alg. Proefst. v. d. Landbouw, van Hoeylaan 26, 's-Gravenhage.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 5

Veiligheidscheerapparaten
GILLETTE en VALET
in de nieuwste modellen
SCHEERZEEP - TONDEUS
SCHEERMESSEN en -RIEMEN
DEN HAAG - TELEFOON 318

Mutatiestaat van 3 tot 10 October.

Nieuwe Leden:

Geïntroduceerd door:

- A. M. Hoeke, O.-I. Ambtenaar m. v., Haarlem, Zijweg 163. f 5.
- G. W. Snel, Gep. O.-I. Ambtenaar, Bloemendaal, Genestweg 20, Huize „Jacoba”. f 6.
- R. A. T. Wijgersma, Oud Kapitein N.-I. L., Hees bij Nijmegen, Breedestraat 14. f 5.
- J. G. Duyvetter, O.-I. Ambtenaar m. v., Baarn, Prins Hendriklaan 15. f 5 (afd. Utrecht).
- C. Wiersma, 1ste Luit. N.-I. L., Utrecht, Kromme N. Gracht 32. f 5.
- L. van Eykelenburg, Eindhoven, Kettingstr. 1. f 5.
- W. P. de Groot, Apeldoorn, Soerenscheweg 86. f 5.
- H. Oostwald, Oud Inspecteur Inl. onderwijs, Apeldoorn, Boschweg 64. f 5.
- B. van Gelder, Oud Onderwijzer 1ste kl., Den Haag, Fuchsistraat 53. f 5.
- A. Vehandelaar, Oud Hoofdadministrateur van Cultuurondernemingen, Den Haag, Laan Copes van Cattenburch 74. f 5.
- W. A. Blits, Luit.-Generaal tit. b. d., Den Haag, Koningin Mariastraat 10 „Huize ter Leede”. f 10.
- Mr. C. W. Th. van den Brandhof, Advocaat en Procureur, Den Haag, Emmastraat 169. f 5.
- J. B. H. Frackers, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van Weede van Dijkveldstraat 70. f 5.
- E. F. Jahn, Adj.-Accountant 1ste kl. bij de Belastingen, Scheveningen, Gevers Deynootweg 73. f 5.
- W. Mollinger, Ambtenaar t. b. v. d. Hoofdinspecteur van Financiën, Den Haag, J. P. Coenstraat 19. f 5.
- Dr. Phil. Dr. Med. M. J. H. A. C. L. von Kühlenwein, Gouv. Arts 1ste kl. bij den D. V. G. in N. O.-I., Potsdam, Markgrafenstrasse 26. f 5.
- A. C. Noordhoek Hegt, Directeur Dep. van Immigratie en Kolonisatie, Paramaribo (rekent tot de afd. Den Haag). f 5.

Eigen aanmelding.

Administrateur „Oost en West”, den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.

Secretaris Afd. Apeldoorn.

den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarnevelt, Den Haag.

Secretaris van het Hoofdbestuur.

Eigen aanmelding.

Voorzitter Vereeniging „Oost en West”.

Afzchrijven:

H. J. Krugers Dagneaux, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Conradkade 10 (overleden).

Adresveranderingen:

- Prof. Dr. C. C. Berg, van: Soerakarta naar: Leiden. f 5.
- W. Veenbaas, Indoloog, Leiden, van: Witte Rozenstraat 32, naar: Hoogewoerd 72.
- P. de Jongh, van: Den Haag, Carel van Bylandtlaan 30, naar: Amsterdam, 2de Jan van der Heydenstraat 8. f 10.
- D. Abma, van: Nijmegen, Hatertische Weg 99, naar: Arnhem, van Pallandtstraat 82. f 5.
- J. Th. G. van Boldrik, 1ste Luitenant Art. N.-I. L., van Bandoeng, naar: Nijmegen, Evertsenstr. 5. f 5.
- Dr. W. Middelveld Viersen, Deventer, van: Engestr. 23, naar: Zwolsche straat 11.
- J. A. Liems, van: Paramaribo naar: Amsterdam, Des Présstraat 4. f 5.
- Cultuur-Mij. „Pagottan”, van: Haarlem, Kruisstraat 3, naar: Overveen, Julianalaan 33.
- Mr. J. Schuitemaker, Kapitein Inf., Amersfoort, van: Pieter Bothlaan 32 naar: Vondellaan 43.
- W. F. van Hasselt, Onderwijzer 1ste kl., van: Utrechtse weg 38, naar: Weltevreden, p. a. Deynootweg van Onderwijs.
- Mr. G. W. Meijer, Voorzitter Landraad, van: Utrecht, Hendrik de Keyzerstraat 13, naar: Soemenep (doera).
- C. J. Endert, o/o. Ned.-Ind. Handelsbank, van: Den Haag, Lange Houtstraat 2, naar: Hongkong.
- W. C. Camman, Luit.-Kolonel Inf., van: Willemstraat 2, naar: Solo.
- A. Kruijt, Commies D.S.M. Medan, van: Petersburg, naar: Javastraat 26.
- J. C. Vreeswijk, Bouwkundige, Rijswijk (Z.-H.), van: Resedastraat 8 naar: Penninglaan 14.
- J. Tideman, Gouverneur der Molukken, van: Paloesbang naar: Amboina.
- E. L. K. Schmülling, oud-Ass.-Resident, thans: Berlinerstrasse 139-140, p/a. Charlottenburg, Den Haag, Schubert.